

370

2026 balandis #161

KAPRIZAI, BIUDŽETAI IR AUTORITETAI PAGAL ABOVEGROUND

FILMO „DULKĖS,
KAULAI IR STEBUKLAI“
ANATOMIJA

UKRAINIEČIŲ
RĄŠYTOJA MARIČKA
PAPLAUSKAITĖ:
MES PRIPRATOME
PRIE KARO

PROFESIONALUS
GERBĖJAS DANIELIS
KOCHAS – APIE
MUZIKOS ŽURNALISTIKĄ
IR K-POP FENOMENĄ

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

STOKI LIETUVOS KARO AKADEMIJA

**Prisidėk prie valstybės gynybos!
Rinkis karininko profesiją ir tapk karininku!**

100 % valstybės finansuojamos studijos

karinė apranga ir ekipuotė

apgyvendinimas

stipendija 550–1 400 Eur

maitinimas

bakalauro diplomas ir leitenanto laipsnis baigus studijas

WWW.LKA.LT

KETURIOLIKTAS LAIŠKAS IŠ UKRAINOS APIE UKRAINIETIŠKAS VELYKAS

Tekstas ir nuotraukos Tomo Ivanausko

Rašau šį laišką sekmadienį, balandžio 12 d. Šiandien Ukrainoje Didžioji diena – Великдень – ukrainiečių Velykos. Ilgai laukta, svarbiausia metų šventė, kupina simbolikos, ritualų ir tikėjimo. Христос воскрес! – Kristus prisikėlė! – Воистину воскрес! – Iš tiesų prisikėlė! – šis pasisveikinimas ir pasveikinimas skamba nuo ryto iki vakaro, nuo sutikto pažįstamo gatvėje, bažnyčios iki naktinio klubo.

Trečius metus svajoju visavertiškai šioje šventėje dalyvauti, pamatyti, patirti, ir pagaliau man pavyko. Sunkiausia šios šventės dalis – ją aprašyti, nes tikrai nieko panašaus gyvenime nesu matęs ar patyręs. Jeigu šiek tiek palygintume lietuviškas ir ukrainietiškas Velykas, reikšmė ir simbolika – ta pati. Tai gamtos atbudimo, Prisikėlimo šventė, kurios metu dažomi margučiai, einama į bažnyčių, šventinami produktai, susirenkama prie šventinio stalo, daužomi kiaušiniai ir... viskas. Čia baigiasi panašumai ir prasideda skirtumai. Nuo ankstyvo ryto visoje Ukrainoje pasipuošę tradiciniais drabužiais – vyšyvanomis – žmonės eina iš namų į bažnyčią. Nešini velykiniais krepšeliais, kuriuose būtinai turi būti pascha – saldus Velykų pyragas, pysanka – dažytų velykinių kiaušinių, dešros, kumpio

arba lašinių, sviesto, druskos, daržovių ar vaisių, žvakutė – žodžiu, bet ko, ką norėtum bažnyčioje pašventinti. Visa tai simbolizuoja gyvenimo pilnatvę ir džiaugsmą. Iš tiesų džiaugsmas tiesiog tyvo ore ir žmonių veiduose. Kunigai su šypsenomis veiduose, negailėdami švento vandens, šventina taip, kad tai atsimitum iki kitų Velykų.

Nežinau, kaip buvo anksčiau, bet karo metu jaučiama begalinė vienybė, susitelkimas, stiprybė, rūpestis ir dėmesys vieno kitam. Velykų tradicijos, kurios prieš karą buvo daugiau simbolinės, dabar įgavo daug stipresnę reikšmę – tapo kultūrinio atsparumo ir tapatybės simboliais. Bažnyčiose kunigai sako ne tradicinius Velykų pamokslus, bet meldžiasi už žuvusiuosius, linki stiprybės prezidentui ir visai tautai šiuo ypač sunkiu laiku. Velykų dieną Ukrainoje vyksta tai, apie ką eilėraštyje „Ištikimybė“ rašo V. Mykolaitis-Putinas: „Yra nematoma jungtis tarp mūsų visų širdžių.“ Iš tiesų, tą Didžiąją dieną visa Ukraina susijungia ir dar kartą sau ir pasauliui parodo, kad šios tautos neįmanoma nugąlėti. Šlovė Ukrainai!

P. S. Vakare atėjo nuostabi žinia iš Vengrijos. Visi siuntė didžiausius linkėjimus Orbanui – keliauti paskui rusišką karinį laivą!

NUO REDAKCIJOS. Mes prisidedame prie Tomo linkėjimų Orbanui keliauti gerai žinoma kryptimi. Ta pačia, kuria išraiškingu gestu žurnalistė Rita Miliūtė neseniai palinkėjo vykti ir kai kuriems mūsų valdžios atstovams.

O mes niekur neišvykstame ir jums serviruojame daugybę puikių interviu, apžvalginių tekstų ir kitokių originalių rašinių, kuriuos publikuojame juodu ant balto ir dar ant popieriaus. Beje, popierine žurnalo versija jau gali džiaugtis ne tik trijų didžiausių, bet ir kiek mažesnių šalies miestų gyventojai. Kokiuose miestuose ir kokiose vietose galima rasti mūsų žurnalą, informuojame savo svetainėje 370.diena.lt.

Šiame numeryje skaitykite: interviu su filmu „Dulkės, kaulai ir stebuklai“ kūrėjais (režisierė Aiste Žegulyte, scenarijaus bendraautore Vėjūne Tamuliūnaite ir operatoriumi Vytautu Katkumi), vokiečių muzikos žurnalistu Danieliu Kochu, lietuvių kilmės vaizdo klipų kūrėju AboveGround iš Didžiosios Britanijos ir kt. Taip pat žurnale rasite muzikos albumų, spektaklių ir filmų apžvalgų.

NUMERIO
BENDRADARbiai:

JONAS BRAŠKYS
KLAUSO MUZIKA,
KAD JUMS NEREIKĖTŲ

GODA DAPŠYTĖ
TAMSTA DAKTARĖ,
NAUJOSIOS KARTOS
TEATRO KRITIKĖ

TOMAS IVANAUSKAS
LAIŠKARAŠYS IŠ UKRAINOS

JORĖ JANAVIČIŪTĖ
AUDIOVIZUALINIO SKYRIAUS
TYRĖJA

TOMA VIDUGIRYTĖ
PAŽENGUSI MELOMANĖ

KAMILĖ ZINKEVIČIŪTĖ
JAUNOJI KINO SRITIES
TYRINĖTOJA

Viršelyje – menininko
AboveGround nuotrauka

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

2026 m. Medijų rėmimo fondas
žurnalo veiklai skyrė 31 904 Eur,
projektui „Kultūros ir meno gidas
jaunimui leidinyje „370“ –
40 000 Eur.

+

+

370

ISSN 2029-7408

370.diena.lt

Vyriausioji redaktorė

Jurgita Kvilūnaitė Dogan

370@kaunodiena.lt

Maketavimas

Vaida Dosinienė

Reklamos skyrius

Erika Nakutienė

8 698 20 578

e.nakutiene@kaunodiena.lt

Leidėjas

UAB „Sunra“

Spaudė

UAB „Polska Press Sp. zo.o“

Tiražas

13 500

370 už reklamų turinį neatsako

#161, balandis, 2026

Reklaminiai straipsniai

žymimi **OZE**

+

+

ŠVENČIANTYŠ GYVENIMĄ

Kalbino Elena Jasiūnaitė

Balandžio 10 d. kino teatrus pasiekė režisierės Aistės Žegulytės dokumentinis filmas „Dulkės, kaulai ir stebuklai“. Keliaudamas laiku, per mikropasaulį ir makropasaulį, mokslą, kultūrą ir religiją, filmas kalba apie amžiną gyvybės ciklą, kovą su sunykimu ir bandymą išsaugoti atmintį. Apie filmą kalbamės su režisiere A. Žegulyte (A. Ž.), scenarijaus bendraautore Vėjūne Tamuliūnaite (V. T.) ir operatoriumi Vytautu Katkumi (V. K.).

Filmo „Dulkės, kaulai ir stebuklai“ komanda: režisierė A. Žegulytė, scenarijaus bendraautorė Vėjūnė Tamuliūnaitė ir operatorius Vytautas Katkus.

– Filme matome daug grybų. Jie apauga paveikslus, kūnus, juostas. Kodėl jus sudomino šis pasaulis?

A. Ž.: Grybų pasaulį atradome filmuodami „Animus Animalis (istoriją apie žmones, žvėris ir daiktus)“ – filmo paskutiniame kadre pelėsis suvalgo pelę. Supratome, kad šiame procese slypi tęstinumas. Norėjome nufilmuoti visą ciklą – nuo sporos iki pasidauginimo.

V. K.: Iš pradžių procesas buvo įdomus iš techninės pusės – reikėjo žinoti sąlygas, išmokti, kaip grybus užauginti ir juos nufilmuoti. Taip atradome daug naujo ir supratome, kad galime ir norime tęsti pirmajame filme pradėtus darbus. Vėliau pradėjome kalbėti apie tai, ką mums reiškia grybai ir ką jie gali jungti.

A. Ž.: Priešingai nei „Animus Animalis“, kuriame kalbėjome apie sustojusį žvilgsnį, sąstingį, mirtį, šį kartą norėjosi kalbėti apie gyvybę. Grybai čia susiję su amžinu gyvybės ciklu ir jis niekada nesustoja.

V. T.: Nors grybai slepiasi net ir palaiduose, filme nerodome žmogaus kūno fizinio virsmo. Todėl grybai mums tapo metafora, leidžiančia kalbėti apie transformaciją.

V. K.: Dirbant su filme matomais paveikslų restauratoriais pradėjome suprasti, kad yra kažkas daugiau nei tik pelėsis ant freskos. Po jo sluoksniu gali slėptis visai kita veido forma, spalvos. Labai norėjosi, pasitelkiant kino formą, suprasti, kas slepiama po pelėsiu, jį nuvalyti ir atverti naujų sluoksnių.

– Svarbią vietą užima žmonės, labai jautriai prižiūrintys kūnus, restauruojantys paveikslus. Kaip radote savo personažus?

V. K.: Atsidūrėme Prano Gudyno restauravimo centre, kuriame restauruojami dideli paveikslai. Maniau, ten bus viena didelė erdvė, o nuėję pamatėme, kad viskas primena mokyklą, kurioje žmonės dirba išsiskirstę po mažus kabinetus. Buvo įdomu po juos vaikščioti, stebėti restauratorius, atsiriboti nuo scenarijaus. Tose erdvėse buvo justai laukimas, kartu laukėme ir mes.

A. Ž.: Pirmoji iš personažų atsirado Olga, kuri nuo paveikslų renka mikrobiomą. Buvo sudėtinga, nes ji bijojo kameiros, o mes užsispyrėme ją prisijaukinti ir nufilmuoti. Užtruko daug laiko, bet belaukdami aplink ją atradome ir kitų žmonių. Taip atsirado Janina, kuri restauravo stebuklingą švč. Mergelės Marijos paveikslą. Labai šiltas žmogus.

V. K.: Ji taip pat nenorėjo filmuotis, bet labai norėjo būti kartu.

A. Ž.: Tada atsirado antropologai – Olga kaip tik tuo metu nuo palaiškų rinko mikrobiomos mėginius. Nuėjome pas Rimantą Jankauską pasikalbėti apie tai, kaip filmui galėtume supūdyti mėsos gabalą, tačiau jis tapo mūsų personažu. Taip žmonės ir susirinko. Tada prie mūsų prisijungė scenaristė Vėjūnė, pradėjome galvoti apie papildomas scenarijaus linijas – ėmė ryškėti dar vienas paveikslas, kurio iš pradžių neplanavome.

V. T.: Aistė jautė meilę grybų pasauliui, o mano mylimiausias pasaulis buvo tas, kuris priklausė restauratoriams. Jo norėjosi vis daugiau, bet grybai jį vis apaugdavo. Dar vienas ciklas.

– Ar kova su grybais, jų pastangos išlaikyti, išsaugoti, atgaivinti nepasirodė beviltiškas darbas?

A. Ž.: Priešingai – jų darbuose pamatėme viltį. Kiek vilties įdedi, tiek prasmės

ir yra. Viltis, prasmės kūrimas labai svarbus mūsų filme, jame matomuose cikluose, galvojime apie amžinybę. Žiūrėti į filmo personažus labiausiai įkvepia jų darbe surasta prasmė.

V. T.: Žmogus turi stengtis išsaugoti atmintį. Mat tau daug prasmės žiūrėdama į restauratorius, į tai, kaip jie glosto savo paveikslus. Taip sakralu, tyra, paprasta. Leidžia atsiriboti nuo viso pasaulio triukšmo.

– Filmui būdinga neįprasta forma – personažus daugiausia stebime per apskritimą, primenantį Petri lėkštelę arba mikroskopą. Kodėl ją pasirinkote?

V. K.: „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ ir čia turėjo daug įtakos. Tai buvo mano, kaip operatoriaus, pirmas dokumentinis filmas. Tuo metu eksperimentuoti su formatu dar nebuvo taip populiaru. Filmavome 4x3 formatu ir dėl to mus daug kas bandė gąsdinti – „išnaudojate tik mažą ekrano dalį, filmo nerodys Leipcigo dokumentinių filmų festivalis“. O tada Leipcigas ėmė ir parodė. Tai įkvėpė eksperimentuoti toliau.

A. Ž.: Vytautas yra labai užsispyręs ir aš įtariu, kad jei jam kas nors pasakė, jog kvadratas yra per mažai, jis nusprendė visiems parodyti apskritimą.

V. K.: Formatas turi didelę reikšmę pasakojimui. Buvau Valjadolide, kur planetariume vyko kino festivalis, rodė eksperimentinius filmus. Filmai buvo rodomi apskritime. Matant smulkias detales apėmė jausmas, kad ir pats esi filmo dalis. Supratau, kad tai svarbu ir šiam filmui – būti tarp grybų, juose tarsi paskęsti. Tačiau reikėjo daug filmuoti, kad suprastum, kas turi būti apskritime, kaip jis turi veikti, kad žiūrėdamas į jį pasiektum begalybės, panardinimo jausmą. Atrodo, būtent sugrįžę į Valjadolidą supratome, kad žinome, kaip komponuoti kadrai ir kad šis formatas veikia, turi gilesnę prasmę nei vien tik forma.

A. Ž.: Kai montažo režisierius Danielius Kokanauskis montavo filmą, jis patvirtino, jog atrodo, kad ir buvo sukurtas būtent Valjadolide nufilmuotai procesijai.

– Paminėjote montažo režisierių – juo tapo turbūt geriausias savo srityje D. Kokanauskis. Ką filmui davė jo žvilgsnis?

A. Ž.: Iš jo išmokau, kaip jautriai reikia peržiūrėti nufilmuotą medžiagą, suprasti, kaip ji skleidžiasi, kokią istoriją pasakoja, o ne bandyti ją transformuoti pagal iš anksto sugalvotas idėjas.

– Pavyzdžiui?

A. Ž.: Jis subtiliai ir jautriai kūrė restauratorių pasaulį – su visais veiksmų ir atoveiksmių atspalviais. Jis žino, kaip išlaikyti dėmesį, kaip vesti žiūrovą per istoriją, kad jis joje nepasiklystų.

V. T.: Scenarijuje turėjome tik abstrakčias scenas, idėjas. Būtent po montažo režisieriaus prisilietimo vaizdai virto sklandžiu pasakojimu.

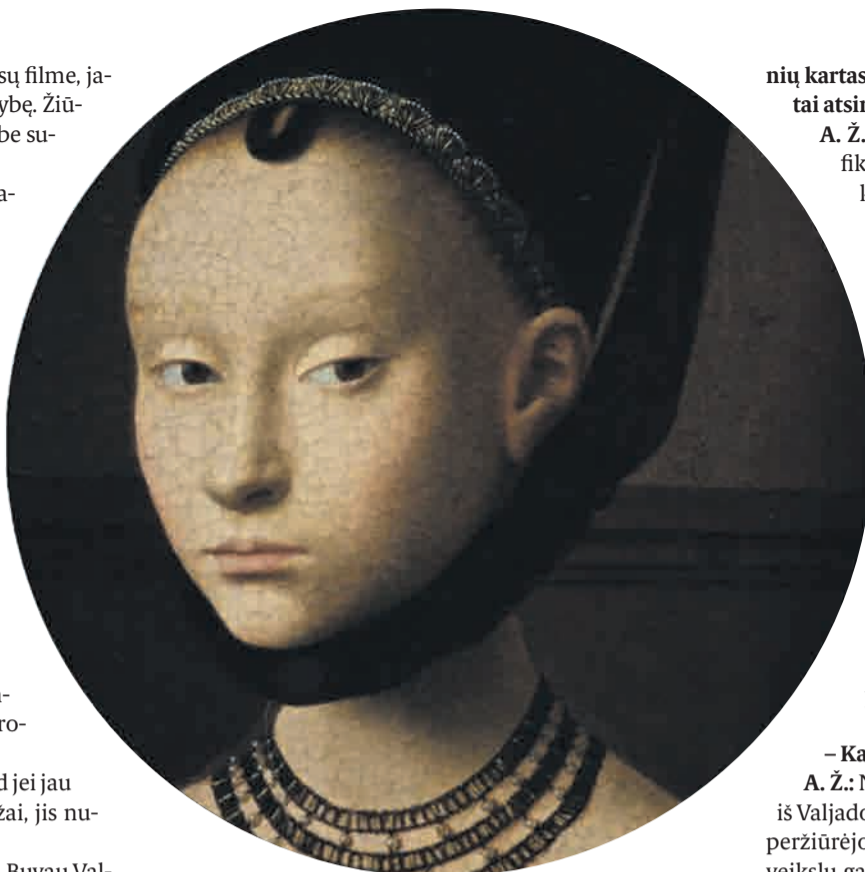
A. Ž.: Atrodo, kad jis kiekvienam žiūrovui įlindo į galvą ir viską sudėliojo taip, jog žiūrovas galvotų, kad ekrane mato savo mintis.

– Filme mažai žodžių. Tačiau, nors daugiausia pasakojama vaizdais, jis neįtikėtina aiškiai artikuliuotas – judate per skirtingas materijas, viena istorija eina po kitos, viskas sukasi ratu, atskartoja. Kada supratote, kad jūsų medžiaga virsta vientisu pasakojimu?

A. Ž.: Likus dviem mėnesiams iki premjeros. Buvome sumontavę, tada filmą vėl permontavome. Paieškų kelias buvo ilgas. Džiaugiuosi, kad galų gale viską sklandžiai sudėjome. Taip, kad filmu galėtum keliauti neužkliudamas. Viršijome montažo limitus, užuot dirbę prie kitų filmų. Esu dėkinga visiems dirbusiems kartu, kad leido tam įvykti, sulaukti, kol ateis žinojimas, kaip viskas turi atrodyti.

V. T.: Manau, kad filmo prodiuserė Uljana Kim labai myli kiną, todėl sutiko palaikyti ilgai užtrukusią paiešką.

– Filmą prasideda archyviniais kadrais, kurie taip pat pasakoja istoriją: pasitelkiate skirtingus laikmečius, žmo-

nių kartas, galų gale istorija persidengia su pelėsiomis. Kodėl tai atsirado filme?

A. Ž.: Kino juosta čia turi filosofinę prasmę – joje užfiksuojame tam tikrą gyvenimo sekundės dalį. Tad kartu tai žaidimas su laiku – materialiu, reliatyviu. Mums buvo įdomu, kaip pelėsiai naikina juosta kaip materiją. Buvome net užsispyrę patys supūdyti juosta.

V. K.: Juostas kišome į žemę, laukėme, kol grybai jas sunaikins, norėjome, kad jie suvalgytų materiją, vaizdą ir mes užfiksuotume, ką jie pasirenka sunaikinti. Bandėme, bet neišėjo. Tada Aistė rado daug labai supuvusios juostos.

A. Ž.: Jos ieškojau visur, klausinėjau kitų kaip išprotėjusi. Ir žmonės padėjo – juostų buvo tikrai nemažai. Labiausiai tiko Šiaulių „Vairo“ dviračių gamyklos archyvai – taip filme atsidūrė juosta su labai gražiu grybu – drąsūs žmonės Rygoje sutiko mums ją nuskenuoti. Įdomu, kad mano seneliai kadaise dirbo toje pačioje gamykloje.

– Kaip filme atsirado paveikslai?

A. Ž.: Norėjome keliauti į viduramžius. Turėjome kadrai iš Valjadolido, reikėjo atspindžio. Su montažo režisieriumi peržiūrėjome Luvro, Amsterdamo muziejaus, Berlyno paveikslų galerijos (Gamaldegalerie) paveikslų rinkinius. Atsirinkę važiavome filmuoti.

– Įdomu, kad pasirinkote viduramžius. Istorikas Philippe'as Ariėsas kalba apie viduramžiais buvusią „prijaukintą mirtį“ ir tai, kaip ji išlėto dingio iš mūsų kasdienybės.

A. Ž.: Daug kalbėjome apie tai, kad mirtis mums dabar yra svetima. Taip atsirado freska „Danse Macabre“ – specialiai važiavome jos filmuoti. Kad ji yra 5 m aukštyje, sužinojome tik nuvažiavę. Šokio, *danse macabre* motyvas subtiliai lydi visas filmo linijas.

V. K.: Filme yra ir paveikslas „Amūro laidotuvės“. Nebepresimenu, kaip mes jį radome, tačiau jis buvo vienas pirmųjų inspiracijos taškų.

A. Ž.: Šio paveikslas nuotrauką įtraukėme ir į scenarijų. Pradžioje mus labai sužavėjo paveiksle esantys maži amūrai – jų juodos kepurytės priminė grybukus.

V. K.: Ir šis paveikslas visada buvo šalia, lydėjo mus kūrybos proceso metu – jis turėjo didelę įtaką kompozicijos, spalvų prasmė. Paveiksle vaizduojamos laidotuvės, procesija, tačiau kartu tai primena šventę – atrodo, kad visi jos dalyviai šoka.

– Valjadolido procesija jums svarbi ne tik dėl religijos?

A. Ž.: Daug filmavome bažnyčiose. Religija mums nebuvo svetima, tačiau svarbesnė buvo misterija, ritualas.

V. K.: Supratome, kad procesijoje slypi dar vienas atminties išsaugojimo ciklas. Atmintį saugo ne tik tiesioginiai jos dalyviai, bet ir visi gatvėje atsiduriantys žiūrovai. Atsidūręs joje prarandi laiko ir erdvės pojūtį. Ši procesija – ir ritualinis bandymas išsaugoti atmintį, bet kartu – ir šventė, buvimas kartu čia ir dabar. Šios scenos sukūrė bendruomeniškumo jausmą, kurio filme iki tol šiek tiek trūko.

V. T.: Filmą tema ten prasipletė, pabėgome nuo lokalumo, supratome, kad mūsų pasakojama istorija yra apie visą laiką ir apie visus žmones.

A. Ž.: Emocine prasme šie kadrai labai stiprūs. Juos nufilmavę supratome, kad radome tai, ko ieškojome.

– Ką jums davė šis filmas?

A. Ž.: Aš daug išmokau, patyriau ir, nors paraleliai patyriau ir skausmingų išgyvenimų, kartu švenčiau gyvenimą. Filmą padėjo gyventi toliau.

V. T.: Išmokė žaismingumo. Išmokė rašyti apie sudėtingas ir kartu abstrakčias temas. Pirmą kartą dirbdama komandoje pajutau, kad yra daug pasitikėjimo, įsiklausymo, viską darėme kartu. Buvo smagu dirbti ir ieškoti kartu, išbūti, keliauti per filmo istorijas.

V. K.: Aš niekada negalvojau, kad filmas – apie mirtį. Man jis – apie gyvenimą, amžinybę. *Danse macabre* – geras pavyzdys. Viskas yra apie šventimą, todėl ir išsinešu šventę. Dirbant kartu šis filmas kėlė daug klausimų. Smagu, kad mums pavyko gauti atsakymus.

Kalbino Tomas Ivanauskas

„Aš praverčiau visą kelių skaitydama šią knygą, bet šios ašaros man suteikė palengvėjimą“, – apibendrina skaitytojų atsiliepimus apie savo knygą lietuviškų šaknų turinti ukrainiečių rašytoja Marička Paplausekaitė.

Marička – ukrainiečių žurnalistė, rašytoja, leidėja, žiniasklaidos grupės „The Ukrainians Media“ įkūrėja, žurnalo „Reporters“ vyriausioji redaktorė. Apie ją išgirdau tik šių metų pradžioje, kai leidyklos „Lapas“ vadovė Ula Ambrasaitė paprašė atvežti Maričką į Vilniaus knygų mugę pristatyti naujai išleistas knygos „Traukinys atvyksta laiku. Ukrainos žmonių ir geležinkelių istorijos“. Apie tai ir kitas istorijas ir pasikalbėjome.

UKRAINIEČIŲ RAŠYTO MARIČKA PAPLAUSKAI MES PRIPRATOME PRIE

– **Marička, pradėkime nuo Tavo lietuviškos pavardės ir istorijos. Man labai smalsu.**

– Mūsų giminės juokauja, kad mano senelis tikriausiai yra vienintelis lietuvis, važiuavęs į Sibirą savo noru. Aišku, tai labai juokinga. Iš tiesų mano senelis gimė Vilniuje ir buvo aukštos kvalifikacijos inžinierius. Jį po Antrojo pasaulinio karo pakvietė dirbti į Irkutsko elektrinę. Dar prieš išvažiuodamas iš Lietuvos jis Vilniuje susipažino su mano senele Asia, kuri Vilniuje atliko praktiką. Taigi, jie susipažino Vilniuje ir kurį laiką ten gyveno. Čia gimė pirmasis jų vaikas, mano tėčio brolis. Jam gimus, jie išvažiavo į Irkutską. Mano tėtis jau gimė Irkutске.

– **Labai įdomu...**

– Žinai, kai savo lietuvišką istoriją kam nors pasakoju Ukrainoje, jaučiuosi laisva kalbėdama apie tai. Kai apie tai kalbu Lietuvoje, šiek tiek varžausi, nes tikrai nežinau visų niuansų ir kontekstų, kad apie tai galėčiau laisvai kalbėti. Jų

yra labai daug. Šiuo metu mano tėvai gyvena Dubingiuose, tėčio pusbrolio, senelio sesers, apie kurią dar papasakosiu, sūnaus name. Jo mama, skirtingai nuo savo brolio – mano senelio, į Sibirą buvo išsiųsta ne savo noru. Jos sūnus gimė lageryje ir kad yra lietuvis, sužinojau tik suaugęs.

– **Grįžkime prie Tavo tėvų istorijos. Tavo tėtis gimė Irkutске. Ar jis kalba lietuviškai?**

– Deja, ne.

– **Kodėl?**

– Mes su juo apie tai kalbėjome. Jam atrodė, kad tai buvo dėl jo tėvo nenoro išsiskirti iš kitų. Čia galiu papasakoti senelio sesers, apie kurią jau užsiminiau, istoriją. Ji buvo represuota ir išsiųsta į Sibirą. Man dar pasisekė sutikti ją gyvą ir, kaip žurnalistė, norėjau užrašyti jos istoriją, bet ji nenorėjo su manimi apie tai kalbėtis. Tik iš jos dukters, mano tėčio pusseserės, sužinojau, kad ją nuteisė, kai jai buvo septyniolika metų.

NKVD kažką areštavo ir tarp dokumentų rado laikraštį, kuriame buvo straipsnis, raginantis nepaklusti nei nacių, nei sovietų režimams. Tai buvo jos straipsnis, už kurį ji buvo nuteista šešeriems metams. Galvoju, kad tikriausiai su tuo ir buvo susijęs senelio pasirinkimas neišsiskirti iš kitų ir nekalbėti lietuviškai.

– **Kaip Tavo tėtis atsidūrė Ukrainoje?**

– Jis norėjo būti laivų statytojas, o tuo metu buvo tik dvi vietos, kur to buvo galima mokytis. Arba Ukrainoje – Mykolajive, arba Sankt Peterburge. Jis pasirinko Ukrainą. Tuo metu Mykolajivas buvo uždaras miestelis, kuriame buvo vienos didžiausių laivų statyklų Sovietų Sąjungoje. Ten pat mokėsi ir mano mama. Ji yra gimusi Zaporizijoje. Taip jie ir susipažino. Pradžioje gyveno studentų bendrabutyje. Vėliau persikėlė į savus namus, kuriuose gyveno iki 2022 m.

– **Kodėl iki tol nenorėjo grįžti į Lietuvą?**

– Tai buvo gana sudėtinga. Tėtis neturi lietuviškos pilietybės. 1991 m., kai su-

griuvo Sovietų Sąjunga, jis gyveno Ukrainoje ir, jei taip galima pasakyti, politiškai jis yra ukrainietis. Čia pergyveno visus politinius, istorinius įvykius. Pirmą kartą į Lietuvą jį atsivežiau aš, kai grįžau iš savo pirmos kelionės. Aš jį supažindinau su jo gimine. Nors jis man pasakojo, kad vaikystėje yra buvęs prie Baltijos jūros, Vilniuje, bet vėliau visi ryšiai su giminėmis nutrūko ir suaugęs Lietuvoje nė karto nesilankė. Vienintelis dokumentas, kuriame parašyta, kad tėtis yra lietuvis, yra mano gimimo liudijimas. Net nė viename jo dokumente to nėra. Dabar, kai jis tvarkėsi kažkokius dokumentus Lietuvoje, prašė, kad atsiųsčiau savo gimimo liudijimą, nes tai vienintelis įrodymas, kad jis yra lietuvis. ☺

– **Kaip Tau sekasi gyventi su lietuviška pavarde Ukrainoje?**

– Man visada kildavo klausimų dėl mano pavardės. Ji neįprasta, sudėtinga, ilga. Žmonės vis stengdavosi ją kaip nors supaprastinti, padaryti labiau ukrainietiška. Tačiau ji man labai patiko.

Maričkos Paplauskaitės asmeninio archyvo nuotr.

Korovayny nuotr.

J A T E: K A R O

Tėvams registruojant santuoką, iškilo klausimas, kodėl jis – Paplauskas, o žmona – Paplauskienė? Kodėl skirtingos pavardės? Kai gimėme mes, vaikai, tas moteris registracijos centruose iš viso ištikdavo šokas: kodėl visų skirtingos pavardės: Paplauskas, Paplauskienė, Paplauskaitė? 😊

– **Paminėjai, kad atsivežei savo tėtį į Lietuvą. Kaip tai nutiko?**
– Kai paaugau, man buvo labai įdomu sužinoti savo istoriją ir gavau stipendiją mokytis lietuvių kalbos Kaune. Tai buvo puikus laikas, nors, aišku, per mėnesį nelabai daug gali išmokti. Tačiau, be kalbos kursų, mus vežiojo po visą Lietuvą ir taip aš susipažinau su Lietuva ir savo giminaičiais. Prieš važiuodama turėjau dar vienos tėčio pusseserės elektroninį paštą ir jai parašiau. Paaiškėjo, kad giminių Lietuvoje yra daug daugiau nei Ukrainoje, nes iš mamos pusės giminių nėra labai daug. Paskui dar ne kartą lankiausi Lietuvoje ir visada jaučiausi kaip namuose.

– **Ar Tavo tėtis norėtų gauti lietuvišką pilietybę?**
– Aišku, norėtų, bet nežino, kaip tai padaryti, nepraradamas ukrainietiškos pilietybės. Tai nelengva. Mano jaunesnioji sesuo taip pat norėtų.

– **Tai yra dar viena Paplauskaitė?**
– Yra dar dvi. 😊 Jaunesnioji gyvena kartu su tėvais Lietuvoje, o vyresnioji kartu su vyru nuo 2022 m. kariauja. Gaila,

kad nėra nė vieno brolio, kuris galėtų pratęsti mūsų pavardę. Aš saugau mūsų pavardę: nors esu antrą kartą ištekejusi, bet pavardės nekeičiu. Man tai labai svarbu. Viena giminaite, su kuria susitarėme, kad esame seserys, nors ji tikriausiai yra mano teta ar dar kažkas, tyrinėja mūsų šeimos istoriją. Jos vardas Aura ir ji gyvena šalia Alytaus. Kartą ji man parodė didžiulį mūsų šeimos medį, kurį ištyrinėjo archyvuose. Aura gyvena name, pastatytame ant mūsų proprosenelės namo pamatų. Darydami remontą, to namo palėpėje jie rado senų knygų, kurios buvo pažymėtos mūsų proprosenelio Paplausko ekslibrisu. Gimdyti sūnaus specialiai važiavau į Lietuvą. Prieš ir po gimdymo lankiausi tame name ir labai džiaugiuosi, kad man sūnus gimė šalia mūsų giminei svarbios vietos.

– **Ką Tau pačiai reiškia lietuviškos šaknys? Ar jauti savo lietuviškus genus?**

– Nežinau, ar yra koks nors ypatingas jausmas, nes aš vis dėlto gimiau ir augau ukrainietiškoje aplinkoje. Savo lietuviškas šaknis atradau jau vyresniame amžiuje. Beje, tai įvyko per maistą, nes tėtis labai mėgsta lietuvišką virtuvę ir šalti-

barščiai ar bulviniai blynai mūsų namuose buvo įprasta. Dabar, kai įsigilinau į šeimos istoriją, man labai patinka ta mano lietuviškoji dalis. Malonu žinoti, kad turiu tam tikrą ryšį su nuostabia tauta. Man labai patinka lietuviai. Labai patinka, kad mūsų istorijos susikirsdavo ir mūsų tautos visada palaikė gerus santykius. Aš didžiuojuosi, kad esu šiek tiek lietuvė.

– **Kodėl Tavo tėvai grįžo į Lietuvą?**

– Kaip jau minėjau, jie visą gyvenimą pragyveno Mykolajive. Prasidėjus plataus masto karui, Mykolajive buvo labai sudėtinga situacija, nes Chersonas – visiškai šalia. Miestą buvo labai lengva apšaudyti. Dabar tai irgi vyksta, bet jau ne taip dažnai ir masiškai. Be to, buvo ir vis dar yra problemų dėl geriamojo vandens, tad aš paprašiau, kad jie išvažiuotų.

– **Tuo metu gyvenai Kyjive?**

– Taip, gyvenau Kyjive. Nors, prasidėjus plataus masto invazijai, tris mėnesius pagyvenau mūsų kompanijos biure Lvive. ▶

KARO PRADŽIOJE JAUTĖSI VIENYBĖ, SOLIDARUMAS, MES MATĖME ŽVELGDAMI VIENI Į KITUS HEROJUS, O DABAR VISI IŠSEKĖ, PAVARGĖ.

Maričkos Paplauskaitės asmeninio archyvo nuotr.

◀ Tačiau aš taip norėjau atgal į Kyjivą, kad net neišpakuojau daiktų. Jaučiau, kad tai laikina ir greitai grįšiu į namus. Man atrodo, kad panašiai jausdamasi jau penktus metus mano mama gyvena Lietuvoje. Tėčiui tai grįžimas į tėvynę, o mama sunkiau išgyvena. Mano tėvai buvo labai socialūs, turi daug draugų ir gyvena gana aktyviai, o dabar Lietuvoje gyvena miške ir juos aplanko tik elniai ir lapės. 😊

– Tačiau tai nėra blogai...

– Nėra, bet kartais norisi ir kitokio bendravimo. Taigi, aš paprašiau, kad jie išvažiuotų iš Mykolajivo. Tuo metu buvau Lvive ir rašiau reportažus iš geležinkelio stoties, mačiau minias žmonių, kurie šaltyje gana ilgai stovėjo eilėse. Tėvai iš giminių Lietuvoje sužinojo apie autobusą iš Lietuvos, atvažiavusį paimti norinčių važiuoti į Lietuvą. Aš Lvive juos atvedžiau iki to autobuso, jie ramiai atsisėdo ir išvažiavo. Jaučiau didelį dėkingumą Lietuvai už tai, kad tai buvo organizuojama. Lietuvoje juos sutiko tėčio pusbrolis, pakvietė į savo namus ir taip jie jau penktus metus gyvena Dubingiuose. Mykolajive situacija vis dar labai gera, o tėvai Lietuvoje dar prižiūri savo anūką – mano vyresniosios sesers, kuri kariauja, sūnų. Kai jie išvažiavo, sesuo su vyru jau tarnavo armijoje ir tėvai pasiėmė anūką su savimi. Jam tada buvo ketveri, o dabar jau aštuoneri metai. Jis eina į mokyklą, puikiai kalba lietuviškai ir auga kaip mažas lietuvis.

– Puiku, bus dar vienas lietuvis Jūsų šeimoje.

– Tikrai taip. Dar man labai smagu, kad tėvus labai šiltai priėmė vietinė bendruomenė. Tėvai nuolat eina į renginius bibliotekoje, bendrauja su vietiniais. Dubingiuose jie yra vieninteliai atvykėliai iš Ukrainos. Mama įsitraukė į vietinių moterų ratelį, kur mezga kojines Ukrainos kariams ir nuolat siun-

čia dėžes su kojiniėmis į frontą. Tai didelė pagalba kariaujančiai Ukrainai, bet mano mamai tai labai svarbi simbolinė veikla.

– Jau siek tiek užsiminei apie savo veiklą Lvivo geležinkelio stotyje pradedėjus karui – rašei knygą „Traukinys atvyksta laiku. Ukrainos žmonių ir geležinkelių istorijos“, kurią Lietuvoje išleido leidykla „Lapas“. Beje, tai pirmasis Tavo knygos vertimas ir man labai smagu, kad jis yra į lietuvių kalbą. Kaip tai atsitiko?

– Pradėsiu nuo priešistorės. Visada norėjau būti žurnaliste. Nuo aštuntos klasės mano mokykloje buvo žurnalistikos pamoka, kuri man labai patiko. Pabaigusi mokyklą stojau į žurnalistikos universitetą ir neįstojau. Tačiau pagalvojau, na ir nieko tokio, ir įstojau į istoriją. Tačiau visada paraleliai dirbau ką nors, kas susiję su žurnalistika, rašiau straipsnelius ir tikslingai ėjau ta kryptimi. Pabaigusi universitetą dirbau Mykolajive ir sužinojau apie žurnalistikos magistro programą Lvive, Ukrainos katalikiškajame universitete. Į studijas buvo leidžiama stoti turint bet kokios srities bakalauro laipsnį. Įstojau ir tai buvo mano trumplinas į šią profesiją. Mus mokė būti universaliais žurnalistais, reikėjo žinoti viską, ko gali prireikti žurnalistikoje. Kai baigiau, galvojau, kad galėčiau dirbti bet kokiaje redakcijoje, bet problema buvo, kad tokios redakcijos, kur norėčiau dirbti, Ukrainoje nebuvo.

– Kodėl?

– Besimokydama universitete atradau literatūrinio reportažo žanrą. Tai toks žmogaus natūros tyrimas pasakojant atskirų žmonių istorijas, parašytas literatūrine kalba. Tokių tekstų kartais pasirodydavo, bet tokio etato kokioje nors redakcijoje nebuvo. Siek tiek padirbėjau keliose vietose, kol likimas mane suvedė su mano dabartiniais verslo partneriais

Lvive. Jie perleido žurnalą „The Ukrainians“ ir pakvietė mane prisijungti prie šio projekto. Jame dirbu jau dvylika metų. Turime dvi komandas: Kyjive ir Lvive. Įgyvendiname įvairius projektus ir kartu vystome reportažo žanrą – leidžiame literatūrinio reportažo ir dokumentinės fotografijos žurnalą „Reporters“. Turime reportažo žanro mokyklą. Jaučiu, kad mano gyvenimo tikslas, jog Ukrainoje šis žanras būtų populiarus, turėtų savo autorių ir skaitytojų. Dirbdami susipažinome su leidykla „Laboratorija“, kuri buvo ir mano knygos leidėja Ukrainoje. Dar prieš išleidžiant knygą, su jais rengėme pirmą bendrą projektą – leidime rinkinį reportažų, parašytų per pirmuosius karo mėnesius. Jis vadinosi „77 vasario dienos“, nes tas vasaris buvo labai ilgas. Šis rinkinys buvo labai populiarus ir leidyklos vadovas paklausė manęs, ar negalėčiau pasiūlyti jam kokio nors žmogaus, kuris galėtų parašyti knygą apie geležinkelių istorijas. Aš pagalvojau ir pasiūliau. 😊 Man buvo labai įdomi ši tema. Man patinka geležinkeliai, mano močiutė ir senelis iš mamos pusės dirbo prie geležinkelių, o pagrindinė priežastis, dėl ko ėmiausi šios temos, buvo ta, kad „Ukrainos geležinkeliai“ per pirmuosius karo mėnesius darė stebuklus. Iki karo „Ukrainos geležinkeliai“ buvo labai kritikuojami, bet pradedus karui juos tiesiog visi ėmė dievinti ir man buvo įdomu patyrinėti, kaip tai nutiko. Kodėl įvyko tie pasikeitimai ir vis dar vyksta? Ir štai – šio darbo rezultatas jau išverstas į lietuvių kalbą, ir man tai labai malonu.

– Kaip tai nutiko?

– Kai dirbome prie šios knygos, su leidyklos vadovu Antonu kalbėjome, kad knyga galėtų būti verčiama į kitas kalbas, nes tai puiki tema, kuri gali būti įdomi ir kitų šalių skaitytojams. Kai knyga jau buvo išleista, Antonas išėjo tarnauti Ukrainos kariuomenėje ir

MANO GYVENIME IRGI NEBUVO SUNKESNIO MOMENTO NEI 2022 M. VASARIO 24-OJI. KAIP TIKRIAUSIAI IR DAUGELIUI UKRAINIEČIŲ.

iki šiol tarnauja. Tačiau leidykloje neliko žmogiškųjų resursų, kurie ieškotų galimybių išversti knygą kitose šalyse. Supratau, kad tai turėtų daryti pati. Važiavau į Frankfurtą knygų mugę, nuėjau į lietuvišką stendą ir paprašiau, kad mane supažindintų su leidyklomis, kurioms tai galėtų būti įdomu. Man davė keletą kontaktų, parašiau, bet negavau atsakymų ir supratau, kad reikia tai pamėginti daryti per pažįstamus žmones. Galvojau, ką gi aš iš lietuvių pažįstu? Prisiminiau, kad viename renginyje Klaipėdoje susipažinau su vertėju Vyta Dekšniu. Parašiau jam prašydama pasiūlyti ką nors iš leidėjų ir jis man pasiūlė Ula, leidyklą „Lapas“ vadovę, kuri patikėjo šiuo projektu. Vyta pats išvertė knygą į lietuvių kalbą.

– Kaip šią knygą priėmė Ukrainos skaitytojai? Juk tai jų istorijos. Gana skaudžios istorijos...

– Na, buvo du etapai. Pirmiausia buvo furoras. Apie knygą daug kalbėjo, puikiai pirkto, buvo labai daug gerų atsiliepimų. Tai mane siek tiek stebino, nes tikrai esu savikritiška. Jei šiuos atsiliepimus reikėtų apibendrinti vienu sakiniu, jis būtų toks: „Aš praverčiau visą kelią, skaitydama šią knygą, bet šios sąšaros man suteikė palengvėjimą.“ Juk knygoje – žmonių prisiminimai iš sunkiausio mums periodo. Mano gyvenime irgi nebuvo sunkesnio momento nei 2022 m. vasario 24-oji. Kaip tikriausiai ir daugeliui ukrainiečių. Skaitytojai, perskaitę tas papasakotas istorijas, prisiminė savąsias – tai, ką išgyveno, bet gal apie tai nekalbėjo. Dažnai girdėjau atsiliepimų, kad mano knyga turėjo terapinį efektą. Tačiau po pusantrų metų pastebėjau, kad atsiliepimai pasikeitė. Atsirado tokių komentarų, kad ši knyga labai heroizuoja, kad ji parašyta „Ukrainos geležinkelių“ užsakymu, kad per daug dėmesio skirta jų vadovams ir pan. Tokių komentarų nebuvo daug, bet jie atsirado vienu metu. Tikriausiai tai įvyko dėl to, kad žmonės labai išvarginti karo. Karo pradžioje jautėsi vienybė, solidarumas, mes matėme žvelgdami vieni į kitus herojus, o dabar visi išsekę, pavargę ir tai, ką aš rašiau apie geležinkelių ir žmonių istorijas, jau gali skambėti patosiškai. Manau, jei knyga toliau bus skaitoma, jos supratimas ir priėmimas keisis priklausomai nuo įvykių.

– Kaip, Tavo manymu, per šiuos karo metus pasikeitė Ukraina?

– Kalbant apie emocinius pasikeitimus, visų pirma, mes pripratome prie karo ir jo sukeltų sąlygų. Tai negerai mūsų psichikai, bet žmogus – tokia būtybė, kad prie visko pripranta. Kalbant apie šalį, man atrodo, kad mes atrandame patys save iš naujo. Tai siek tiek prasidėjo ir anksčiau, bet pastarieji ketveri metai yra visiškai Ukrainos kultūros renesansas. Mes patys save dekolonizuojame, atsisakome rusiškų naratyvų. Aš ir pati iš dalies augau klausydama rusiškos muzikos, o dabar tai tiesiog neįmanoma. Mes formuojame savo naują, gryną ukrainietišką identitetą. Kyjive labai sunku gauti bilietų į teatrą, mes pradėjome daugiau skaityti. Knygų mugės metu girdėjau dviejų lankytojų pokalbį. Sako: „Pažiūrėk – juk kiekvienas stendas yra atskira leidykla. Kiek pas mus jų daug!“ Mes patys per karą irgi atidarėme savo leidyklą. Kad ir į kokią kultūros sritį pažiūrėsi, matomas didžiulis progresas. Tikriausiai tai natūralu, nes kai iš išorės tau gresia pavojus, žvelgi į savo vidų ir klausai savęs: kas gi aš esu?

Maričkos Popluskaitės asmeninio archyvo nuotr.

COFFEE **PLUS**

KLASIKINĖ KAVA.
NAUJI POREIKIAI.

DAUGIAU
CAFFEINE.LT

KAVOS SU PRIEDAIS
ŠIEMS LAIKAMS

PROFESIONALUS GERBĖJAS APIE MUZIKOS ŽURNALISTI

Rašė Toma Vidugirytė

Muzikos industrijos konferencijos „Murmurs“ metu pakalbinome keletą atvykusių svečių. Vienas jų – Danielis Kochas. Danielis yra muzikos žurnalistas, šiuo metu gyvenantis ir dirbantis Ciuriche ir Berlyne. Savo karjerą jis pradėjo didžiausiame Vokietijos spausdintiniame indie muzikos žurnale „Intro“, o vėliau sugrįžęs tapo jo vyriausiuoju redaktoriumi. Jis taip pat dirbo Vokietijos „Rolling Stone“ redaktoriumi ir leidinio „APPLAUSE by Ticketmaster“ vyriausiuoju redaktoriumi.

[Redacted text]

[Redacted text]

Nuo 2020 m. D. Kochas yra Berlyne įsikūrusio žurnalo „Diffus“ redakcinės komandos narys ir prisidėjo prie šio sėkmingo internetinio žurnalo spausdintinės versijos atsiradimo. Šiuo metu jis taip pat dirba ir Šveicarijos internetinio muzikos žurnalo *starzone.ch* redaktoriumi Ciuriche.

Vis dėlto bene įdomiausia jo biografijos dalis – netikėtas posūkis į *k-pop*: Danielis tapo šios muzikos industrijos specialistu ir dabar daug rašo šia tema. Jam net pavyko parengti interviu su Lisa iš „Blackpink“, o tai itin reta galimybė. Apie muzikos žurnalistiką, tapimą *k-pop* ekspertu ir įsimintiniausius interviu kalbės su Danieliu.

– Kaip tapai žurnalistu ir susidomėjai muzika?

– Tai prasidėjo mokykloje. Aš buvau gana mažas, atrodo labai jaunas ir klausiausi labai sunkios muzikos. Draugai labai domėjosi muzika ir aš tapau muzikos gerbėju. Vis dėlto negalvojau, kad rašysiu apie muziką.

Universitete studijavau kūrybinį rašymą ir kartą turėjome rašyti apie muzikinę patirtį, todėl parašiau tekstą apie Glastonberio festivalį, kuris daugeliui žmonių labai patiko. Tuo metu mano draugė Christina kūrė laidą universiteto radijo stotyje ir paklausė manęs, ar nenorėčiau kurti kartu. Staiga atsirado galimybė kalbinti grupes, kurios man patinka, ir taip pirmą kartą patekau į muzikos žurnalistiką, nors ir labai žemu lygiu.

Vėliau, baigiant studijas, reikėjo praktikos vietos, kur galėčiau dirbti tris mėnesius. Kreipiausi į „Intro“, nes tai buvo mano mėgstamiausias žurnalas. Jie mane priėmė ir staiga rašymas apie muziką tapo mano darbu. Pradėjau rengti daugybę interviu ir susitikti su muzikantais, išmokau kurti internetinius žurnalus, spausdintinius žurnalus... Dirbau Vokietijos „Rolling Stone“ žurnale, tada vėl grįžau į „Intro“ žurnalą ir tapau vyriausiuoju redaktoriumi. Neseniai sukūriau „Diffus“ – jaunimo muzikos žurnalą Berlyne. Taip pat rašau apie filmus, nes mūsų žurnale rašoma apie muziką, kiną ir knygas.

DANIELIS KOCHAS – KAŲ IR K-POP FENOMENĄ

Pios Henkel nuotr.

Visada sakau, kad nesu muzikos žurnalistas, o profesionalus gerbėjas. Pradžioje galvojau – kaip man pasisekė pasikalbėti su šiais nuostabiais žmonėmis? Tada supratau, kad visi į šį verslą pateko netikėtai ir čia dirbdami mokėsi. Visą laiką man labiausiai patiko darbas su kitais žmonėmis – kurti žurnalą su skirtingais žmonėmis, susitikti su muzikantais, padėti jiems jų kelyje arba kartais su jais susipykti. Man tai buvo puikus derinys.

– Kokie buvo didžiausi karjeros iššūkiai?

– Pirmasis – išgyventi finansiškai. Pradžioje, kai dirbau biure pardavimų srityje, uždirbdavau daugiau nei būdamas žurnalo vyriausiuoju redaktoriumi.

Antrasis – likti gerbėju arba išlaikyti aistrą, nes šis verslas gali tave tam tikra prasme išsunkti. Kartais tenka dirbti 20 valandų per dieną – tai nesveika. Kartais turėdavau kovoti su savimi, kad išliktčiau įsitraukęs į muziką ir netapčiau ciniku. Kai kurie panašaus amžiaus muzikos žurnalistai mėgsta sakyti: „Aš viską mačiau“, „10-asis dešimtmetis buvo daug geresnis“. Gana greitai supratau, jog reikia dirbti, kad toks netaptum. Norėjau atrasti naujų grupių ir sužinoti apie dalykus, kurių nesuprantu arba net nemėgstu. Dabar esu „Diffus“ žurnalo vyriausias redakcinės komandos narys ir dirbu su dvidešimtmečiais, kurie rašo savo pirmuosius ilgesnius tekstus. Viskas pasikeitė, bet man vis dar patinka kalbėtis su muzikantais, kurie tikrai aistringai kuria.

– Lietuvoje gana sunku gauti finansavimą. Kokia situacija Vokietijoje ir Šveicarijoje?

– Dauguma mūsų muzikos ir kultūros žurnalų negauna finansavimo. Daug jų užsidaro, nes negauna pakankamai pinigų iš reklamos. Visi jie kovoja, kad uždirbtų pinigų. Tačiau, kita vertus... Kai pradėjau rašyti profesionaliai, jau tada man visi sakė, kad muzikos žurnalistika miršta, tačiau ji vis dar yra.

„Diffus“ yra nemokamas internetinis žurnalas (spausdintinė versija pasirodys pavasarį ir rudenį, kainuos 10 eurų), todėl mes daug dirbame su reklama, bendradarbiaujame su įvairiais prekių ženklais. Pavyzdžiui, rengėme tarsi dokumentiką su „Adidas“ ir vienu didžiausių Vokietijos popmuzikos atlikėjų – Zartmannu. Rengėme naujokų pristatymus su „Amazon Music“. Taip gali išgyventi, bet tai visada balansavimas tarp savo laisvės ir darbo, kuris beveik yra agentūros darbas. Taip, kartais jaučiuosi kaip PR žmogus. (Juokiasi.) Šveicarijoje sunku. Ten nėra didelių muzikos žurnalų. Didieji žiniasklaidos kanalai apima didžiąją dalį muzikos ir kultūros turinio.

Tad situacija įtempta, bet visada stengiuosi neprarasti vilties, nes yra labai įdomių žurnalų, be to, sugrįžta ir popieriniai leidiniai.

– Gal turėtumėte patarimų jauniems žmonėms, kurie domisi muzikos žurnalistika? Kaip išgyventi šiame chaose?

– Aš žiūriu į tai taip: viena – projektai, kuriais tikiu, degu, o kita – dalykai, kuriuos darau tam, kad uždirbčiau pinigų, naudodamasis šiuo amatu. Jei gerai rašai apie muziką ir kultūrą, galbūt gerai parašysi, tarkime, apie didelį automobilių prekės ženklą renginį. Aš visada galėjau tai suderinti.

Esu tekstų kūrėjas ir tai leidžia man imtis aistros projektų, tokių kaip „Diffus“... Turi galvoti ir apie išgyvenimą. Visada galvojau, kad muzikos žurnalistas tik klausosi muzikos ir rašo apie ją, bet tai darbas. Esu įmetamas į kambarį su roko žvaigžde ir turi parengti įdomų pokalbį su juo per 20 minučių – tai įgūdis. Taigi galbūt gali stovėti scenoje ir būti pokalbio vedėju ar imtis ko nors panašaus? Arba – aš daug žinau apie muziką, taigi gal galiu dalyvauti diskusijose ir t. t.?

Patarčiau jauniems žmonėms visada suprasti, kad būti muzikos žurnalistu yra tam tikras amatas ir jį gali panaudoti kitose srityse. Visada sakau – tobulinkis dirbdamas savo srityje. Daug žinoti apie muziką yra viena, bet paversti tai geru tekstu ar gera radijo laida – amatas, kurio turi išmokti.

– Gal turi patarimų, kaip gauti interviu su didelėmis žvaigždėmis?

– Tai sunku, nes daug žurnalų ar naujienų portalų nori tokių interviu. Šiais laikais tai dar sunkiau, nes tikrai garsūs atlikėjai duoda vieną interviu vienam žinomam TV veidui, ir viskas. Man visada pavykdavo gauti didesnių interviu, kai galėjau pasakyti, kad mes esame didžiausias, šauniausias, įdomiausias žurnalas.

Svarbu žinoti, kaip veikia muzikos industrija tavo šalyje. Pavyzdžiui, jei nori kalbėti su Billie Eilish, kuriai atstovauja „Universal“, turi eiti į šią kompaniją ir užmegzti kontaktus.

Jei gauni galimybę imti didesnį interviu, pasitenk, kad jis būtų labai geras, kad žmonės, dirbantys su tavimi, jaustų, jog tikrai išmanai savo darbą. Eidamas į interviu turi žinoti viską apie tą atlikėją. Be to, nereikia bijoti, kad muzikantas ar jo atstovai kartais nori gauti klausimus iš anksto, taip pat paskaityti tekstą, prieš jį publikuojant. Tai pasitikėjimo, teisingų kelių ir pasiekiamumo derinys.

– Kaip susidomėjai k-pop? Nusprendė sekti jaunimo tendencijas? Minėjai, kad bene svarbiausias Tavo interviu ir buvo su k-pop grupe...

– Už tai turiu padėkoti savo merginai. Ji kurį laiką buvo Japonijoje, Pietų Korėjoje ir grįžo užsikrėtusi šia muzika. Ji vis žiūrėjo vaizdo įrašus. Matydamas juos galvojau – tai per spalvota, šoka per gerai ir kodėl aš dainuoju dainą, kurios priedainis yra „Wa da da“?

Tai buvo tuo metu, kai BTS pradėjo tapti didesni nei pati k-pop scena ir ruošėsi koncertuoti Berlyne. Bilietai į didelę areną dviems dienoms iš eilės buvo parduoti per dvi minutes. Nebuvau girdėjęs apie šią grupę, o žmonės manęs klausinėjo, ar galiu įtraukti į svečių sąrašą jų dukrą ar sūnų. Nei aš, nei mano kolegos nežinojome BTS – tai reiškė, kad neatlieku savo namų darbų.

Pradėjau tuo domėtis ir supratau, kad turėjau tam tikrų neigiamų stereotipų apie k-pop pasaulį, pavyzdžiui, apie sunkias treniruotes ir klykiančius paau glius gerbėjus, ir šie susidaryti stereotipai tik iš dalies buvo teisingi. Supratau, kad daug kas yra perdėta arba neteisinga ir labai mažai žurnalistų rašo apie šį fenomeną.

Pradėjau apie tai rašyti ir susitelkiau į tai, kaip veikia ši industrija. Pirmasis tekstas buvo apie BTS – kodėl jie nėra tik dar vienas boy band? Papasakojau jų istoriją ir tai, kad keturi iš jų yra prodiuseriai, daug treniruojasi. Bandžiau tai paaiškinti žmonėms, kurie laikė juos kvaila berniukų grupe, ir BTS gerbėjams tai patiko. Niekada nesu gavęs tiek padėkų už straipsnį. Supratau, kad čia spraga – yra daug susidomėjusių žmonių ir gerbėjų, kurie jaučia, kad iš jų šaipomasi.

Labai į tai įsitraukiau, parašiau didelį tekstą apie tai, kaip veikia ši industrija, ir staiga tapau k-pop ekspertu. Niekada nebuvau gavęs tiek daug užklausų dėl vienos temos. Mane net pakvietė į konferenciją Paryžiuje. Ją organizavo Pietų Korėjos kultūros institutas ir kalbėjome apie tai, ką k-pop industrija turėtų daryti, kad dar labiau išpopuliarėtų Europoje. Taip viskas prasidėjo.

Vis dėlto problema ta, kad k-pop žvaigždės neduoda interviu. Jos turi kitų komunikacijos būdų ir pasirodo tik didžiausiose TV laidose Pietų Korėjoje ar pan. Taigi ilgai kovojau dėl kelių galimybių.

Vienas interviu buvo su Lisa iš „Blackpink“. Mano draugas buvo renginių organizatorius, dirbo su mani daug metų ir jam reikėjo didesnio interviu Vokietijoje. Parašęs 200 elektroninių laišku, sėdėjau Londone šalia žmogaus, turinčio 115 mln. sekėjų instagrame, ir komanda – iš viso keturiolika žmonių kambaryje. Tokie interviu vyksta kiek kitaip. Tačiau tai buvo tema, kuri mane domino, ir staiga tai tapo tema, su kuria visi mane sieja.

– Pabaigoje norėčiau paklausti apie kultūros žurnalistiką apskritai. Kodėl ji svarbi?

– Manau, jos žmonės supranta, kad kultūros žurnalistika nėra tas pats, kai žvaigždės pačios kalba su savimi tiktoke. Taip pat jie mato, kad ne kiekvienas nuomonės formuotojas gali pasakyti ką nors įdomaus. Pasaulyje – stipri kultūra, bet daugėja ir dirbtinio intelekto sugeneruoto šlamšto, o kultūros žurnalistai ir medija padeda jame susigaudyti. Man visada patiko, kad žurnalai / portalai taip pat kuria tam tikrą bendruomenės jausmą.

Kultūros žurnalistika reikalinga, kad padėtų orientuotis ir parodytų žmonėms naujų dalykų. Kita vertus, ji svarbi, nes kai prekių ženklai nori atrodyti kietai, jie visada atsisuka į popkultūrą ir ieško ryšio su ja. Kultūra formuoja ir įkvepia bendruomenę, tad kultūros žurnalistika taip pat yra svarbi.

MANAU, JOS ŽMONĖS SUPRANTA, KAD KULTŪROS ŽURNALISTIKA NĖRA TAS PATS, KAI ŽVAIGŽDĖS PAČIOS KALBA SU SAVIMI TIKTOKE.

CHRISTIANAS MORINAS: FESTIVALIAI YRA BENDRUOMENĖS ERDVE

Rašė Toma Vidugirytė

Jūsų dėmesiui – interviu su vienu iš Vokietijos muzikos industrijos atstovų Christianu Morinu. Su juo susipažinau Muzikos salėje vykusioje „Murmurs“ konferencijoje. Christianas pažįsta visas muzikos industrijos puses – pats buvo muzikantas, garso ir technikos specialistas, organizavo koncertus, rengė klubų ir festivalių programas. Jis buvo „Eimer“ – legendinės daugiadisciplinės andergraundo erdvės Rytų Berlyne – komandos dalis.

Jis rūpinosi šio klubo programa 1990–1997 m. 1997-aisiais Christianas įkūrė savo agentūrą „Headquarter Entertainment“ ir organizavo muzikantų turus visame pasaulyje. 2009–2021 m. dirbo muzikos kuratoriumi bene garsiausiame Vokietijos teatre „Volksbühne“.

Dar 2014 m. kartu su komanda jis buvo paprašytas sukurti koncepciją naujam festivaliui ir taip 2015 m. gimė kūrybos industrijos festivalis „Pop Kultur“. Nuo tada Ch. Morinas kuruoja jo programą, o nuo 2021 m. vadovauja festivalio dramaturgijai. Įprastai per tris festivalio dienas „Pop Kultur“ pritraukia apie 10 tūkst. žmonių.

Naujausi Christiano kūriniai – 2022 m. startavusi renginių serija sename krematoriume „Sonic Morgue“ ir mini festivalis teatre Vienoje „Deserchore“. Su Christianu kalbėjome apie jo kelių muzikos industrijose, projektus ir įvairias patirtis.

– Pradėjau nuo pradžių. Kaip patekai į muzikos verslą ir kas Tave sudomino?

– Turėjau grupę, tada ankstyvajame 10-ajame dešimtmetyje, po Berlyno sienos griūties, išitraukiau į klubų kolektyvus. Mes radome savo mažą svajonių pasaulį, kuris tada buvo įmanomas, nes nebuvo ekonominio spaudimo. Dirbau ir kaip garso inžinierius, todėl turiu daug praktinės patirties. Vieną dieną pagalvojau, kad viskas, ką darome, yra uždara, o aš norėjau išeiti į pasaulį. Norėjau sukurti platformą, kur meninis ir ekonominis augimas bei stabilumas gali derėti. Taigi, su dviem draugėmis įkūrėme agentūrą.

Tuo pačiu metu kitas draugas atidarė leidybos kompaniją ir kartu išsinuomovome labai mažą biurą su vienu stalu ir trimis ar keturiais žmonėmis, sėdinčiais aplink jį. Neturėjome pinigų, bet buvo daug entuziazmo ir pradėjome organizuoti grupių pasirodymus. Iš pradžių tik Vokietijoje, tačiau staiga atsitiko taip, kad jau galėjome organizuoti koncertus Jungtinėje Karalystėje, Italijoje, Prancūzijoje, o vėliau – Amerikoje ir Azijoje. Viskas augo labai greitai. Po kelerių metų jau organizuodavome apie 500 renginių per metus. Pavargau nuo to, nes jaučiausi tapęs tarsi mašina ir prarandantis savo kūrybinį impulsą, todėl pradėjau dirbti teatre kaip muzikos dramaturgas. Būti įsitraukusiam į teatrą ir literatūrą, filmus ir bendrauti su visais žmonėmis, kurie dirba šioje srityse, – intriguojantis dalykas ir tai man suteikė impulsą.

2014 m. buvęs mūsų kolega atėjo pas mane ir pasakė: „Mes kuriame naują festivalį – susėskime kartu ir sukurkime keletą idėjų.“ Užsirašėme kambarielyje ilgą laiką – pakvietėme daug svečių iš muzikos industrijos ir kalbėjome apie tai, kas yra būtina. Taip gimė „Pop Kultur“. Paraleliai rengiau kitus savo renginius, o tada atėjo pandemija. Turėjome atšaukti gyvus renginius, todėl pradėjau dirbti tik su keletu atlikėjų. Niekada nenuobodžiauju ir visada turiu naujų idėjų.

– Šiame versle esi ilgai, susidūrei su įvairiomis jo pusėmis. Kas Tau labiausiai patinka jame?

– Man patinka būti įsitraukusiam į kūrimo procesą. Nesvarbu kaip – ar esu už *miksavimo* pulso, ar kuriu dainą, ar dirbu prie kūrybos strategijos su atlikėju, ar kuriu festivalio programą... Visada yra tas pats – turi tuščią baltą lapą ir turi sukurti paveikslą. Esu tikrai priklausomas nuo kūrimo proceso. (*Šypsosi.*)

– Kokios charakterio savybės, Tavo nuomone, reikalingos šiame versle?

– Pirmiausia, kai dirbi su atlikėjais, reikia būti tolerantiškam ir supratingam su žmonėmis, kurie priima sprendimus remdamiesi ne logika, o jausmais. Turi būti kūrybiškas keisti tai, ką darai, nes pasaulis keičiasi kasdien. Tai nuolatinis pergalvojimas. Negali laikytis ko nors, ko jau išmokai, nes rytoj viskas gali būti kitaip. Per mano gyvenimą pasaulis pasikeitė labai smarkiai... Internetas man, kaip tarptautiniam agentui, buvo galimybių sprogimas, bet staiga žmonės pradėjo nebeuždirbti pinigų iš įrašytos muzikos ir pajamos iš perklausų tiesiog dingo. Kaip tuomet dirbti ir atrasti naujų modelių? Manau, svarbiausia visada būti pasiruošusiam išmolti visiškai naujų dalykų ir naujų būdų ką nors daryti.

– Kaip prasidėjo festivalis „Pop Kultur“ ir kokia buvo pagrindinė idėja?

– Mes turime organizaciją „The Music Board“ – tai kultūros finansavimo organizacija Berlyne. Anksčiau vykdavo didelė konferencija „Popcom“, bet jos dabar nebėra. Tada buvo „Berlin Music Week“, kuri neveikė, ir norėjome sukurti ką nors naujo. Taigi, buvo tam tikras biudžetas ir turėjome keletą idėjų. Viena jų buvo pradėti ką nors, kas apimtų menines perspektyvas ir matytų meną ne tik kaip turinį, bet ir kalbėtų apie jo prasmę: socialines ir politines vertybes, ekonominės nepriklausomybės strategijas ir t. t. Mes norėjome įtraukti visas šias temas į festivalį ir matyti muzikantą ne kaip antrarūšį menininką. Norėjome sukurti pusiausvyrą ir suteikti žmonėms priemonių meninei išraiškai. Berlynas – vieta, kurioje labai skirtingos bendruomenės ir kurios, bėgant metams, keitėsi. Tai labai didelis kultūrų mišinys ir norėjome suteikti šiai įvairovei erdvę būti reprezentuotai. Mes įtraukėme labai skirtingas bendruomenes ir suteikėme joms vietą išreikšti save. Taip pat tada pradėta kalbėti apie tai, kad muzikos industrijose dominuoja vyrai ir mes pasakėme: pakeiskime tai ir parodykime kitiems, kad tai nesunku. Pradėjome tai daug anksčiau, nei tai tapo svarbi tema. Manau, tai buvo gana svarbus žingsnis.

– Kokie buvo didžiausi iššūkiai pradėdamas tokį festivalį?

– Kai pradėdi ką nors naujo, visada yra daug žmonių, kurie klausia, ar to reikia, bet turi laikytis savo pasirinkto kelio. Žinoma, kartais turi keisti, ką reikia keisti, ir mokytis, bet visada tas pats –

reikia kelerių metų, kol įtvirtini naują idėją. Dabar jau dvylikti metai, taigi išgyvenome gana daug, be to, dar atėjo ir pandemija.

– Taip, pandemija buvo didžiausias iššūkis festivaliams. Kaip pavyko ją išgyventi? Kas pasikeitė po jos?

– Pandemijos metais rengėme labai didelę filmų programą. Tuo metu tai buvo trys dienos, todėl rengėme tris programas ir kiekvienoje buvo apie dešimt vaizdo įrašų: tai buvo ir pokalbiai, ir meniniai, ir muzikos pasirodymai... Norėjome ne tik nufilmuoti koncertus, bet matyti filmą kaip meno formą. Šios trys programos buvo labai sėkmingos ir surinko daug peržiūrų. Taip pat kiekvieną dieną rengėme peržiūras kino teatre, kuriame telpa apie 600 žmonių, bet dėl ribojimų galėjome įleisti tik 130 žmonių su kaukėmis ir jie turėjo sėdėti toli nuo vienas kito. Visi daug išmokome, bet tai nėra mūsų pasaulis. Mes norime kurti žmonėms, kurie susirenka realybėje patirti ką nors kartu kaip bendruomenė ir patirti kūrinį gyvai. Žinoma, tai buvo didelis iššūkis po pandemijos, nes staiga visi technikai ar scenos vadybininkai dingo – jie tiesiog išėjo ar pakeitė darbą ir buvo labai sunku rasti žmonių. Su pandemija, karu ir energetikos krize, kuri atėjo, augo kainos ir staiga produkcijos kaštai išaugo. Tai buvo labai sunku suvaldyti, o juk reikia turėti pinigų ir kūrėjams. Aš nuo pat pradžių sakiau, jog noriu, kad menininkams būtų mokama sąžiningai, todėl tai pakeitė daug dalykų.

PIRMIAUSIA, KAI DIRBI SU ATLIKÉJ AIS, REIKIA BŪTI TOLERANTIŠKAM IR SUPRATINGAM SU ŽMONĖMS, KURIE PRIIMA SPRENDIMUS REMDAMIESI NE LOGIKA, O JAUSMAIS.

– Pandemijos metu Lietuvoje buvo panašiai – reikalavimai dėl žmonių skaičiaus, atstumų ir pan., išaugę kaštai... Taip pat buvo sunku rasti darbuotojų ir dėl finansinių priežasčių daug muzikos festivalių baigė egzistuoti. Apskritai po karantino žmonės nustojo domintis muzikos festivaliais. Ką manai apie šią tendenciją?

– Ne tik Lietuvoje festivalių mažėja... Jei organizuoji festivalį su daug atlikėjų ir galbūt skirtingų meno ir diskusijų programų, neįmanoma jo finansuoti tik iš bilietų. Tai neįmanoma, nes niekas neateitų už tokią kainą, kurią turėtum nustatyti, ir yra tik keli būdai tai išspręsti. Vienas – visiškai DIY festivalis, kuriame visi dirba nemokamai, visiems tai hobis, niekas iš to negyvena, bet įdedi visą savo gyvenimą ir energiją į tai, o tai prasčiausiai, kai tau 20 ar 25-eri metai. Antras būdas – viešasis finansavimas, kai turi dirbti su kultūros administracija, o tai gana sudėtinga. Trečias būdas – turėti privačių kompanijų finansavimą, tai irgi gali būti sudėtinga, nes gali nesutapti vertybės su pinigų skiriančiomis kompanijomis. Žinoma, kompanijos nori reklamuoti savo produktus ir klausimas, ar nori reklamuoti tą produktą ir ar tavo pakviesti menininkai irgi nori tai daryti? Lengvo sprendimo nėra, visada ieškai kompromiso.

– Kaip manai, kaip festivaliai atrodys netolimoje ateityje? Ar jie vis dar vyks? Galbūt tik maži?

– Manau, pandemija aiškiai parodė, kad, net atsiradus visai naujų galimybių – skaitmeninių / nuotolinių pasi-

rodymų ir t. t., žmonės vis tiek nori turėti bendrą patirtį su kitais žmonėmis fiziškai toje pačioje erdvėje. Energija, kuri sukuriama būnant kartu, negali būti pakeista kuo nors kitu. Festivaliai yra erdvės bendruomenei ir bendroms patirtims, todėl nemanau, kad jie išnyks. Galbūt tiesiog siek tiek pasikeis. Galbūt darysime pokyčių ir sieksime socialinės lygybės programose, atsisveigsime į festivalių poveikį gamtai, kalbėsime, kaip galime gyventi tvariau, kaip galime įtraukti žmones su negalia, kad jie jaustųsi laukiami festivalyje. Yra daug darbo, bet noras susiburti ir turėti ypatingą patirtį kartu su kitais žmonėmis išliks, kol egzistuos žmonija.

– Pastebėjau, kad Lietuvos atlikėjai įgavo daugiau pasitikėjimo savimi rengti didelius koncertus ir investuoti į techninius sprendimus. Žinoma, bilietų kainos pakilo, bet žiūrovai sulaukia kokybiškų pasirodymų. Kaip pandemija pakeitė koncertus Vokietijoje?

– Problema, kad žmonės turi tam tikrą pinigų sumą pramogoms – nueiti į kiną, teatrą, barą ar restoraną. Koncertams tenka dalis tų pinigų. Bilietų kainos kyla kartu su produkcijos kaštais, bet žmonės neturi daugiau pinigų pramogoms, todėl turi labiau atsirinkti ir investuoja savo pinigus į atlikėjus, kuriuos jau žino. Šie atlikėjai pritraukia daug auditorijos ir viskas gerai, bet naujokams, kurių niekas nežino ir kuriems reikia galimybės būti išgirštiems ir įvertintiems, tai tampa iššūkiu. Šiuo aspektu festivaliai yra labai svarbūs, nes dažniausiai yra keletas atlikėjų, kurie paskatina žmones pirkti bilietus, bet kartu klausytojams pristatoma daug naujų grupių, kurių jie niekada negirdėjo. Apskritai, festivalyje žmonės gali pamatyti ir išgirsti naujų dalykų, todėl tai puiki galimybė naujokams rasti savo auditoriją.

– Grįžkime prie Lietuvos scenos. Pernai ieškojai naujų kūrėjų „What Makes Music“, kuris dabar persivardijo į „Murmurs“, ir „Kyla Vėjas!“ bei Migluma pasirodė Tavo festivalyje... Kokie atlikėjai turėtų būti, kad pamatytum potencialą?

– Būti originaliam yra labai svarbus dalykas. Žinau, kad tai madingas terminas ir kiekvienas gali tai suprasti skirtingai, bet matau grupių, kurios nori skambėti kaip užsienietiška / amerikietiška grupė, ir man tai visiškai neįdomu. Aš norėčiau matyti ką nors, kas reprezentuoja, viskas vyksta čia, ir tai gali labai skirtis nuo kito regiono. Manau, kad žmonėms kitose šalyse irgi neįdomu matyti kopijas to, ką jie jau žino. Jie nori atrasti ką nors, apie ką galvotų – kas čia per velnias? Tai tampa įdomu tada, kai atlikėjas sugeba sukurti ką nors, ką gali jausti ir kas tikrai tave paliečia.

– Galbūt pastebi ką nors, kas išskiria Lietuvos atlikėjus iš kitų šalių?

– Sunku pasakyti, bet manau, kad bendra Baltijos šalims yra tam tikros baltų folkloro įtakos, kurios pereina į skirtingus stilius. Kartais tai net nematoma – tik tam tikras jausmas ar būdas veikti. Manau, tai įdomiausia, net jei tai labai akivaizdu. Naudoti folkloro elementus gali būti ir labai *cheesy*, todėl viskas priklauso nuo to, kaip tai darai. Yra daugybė būdų tai daryti, bet įtraukti ką nors, kas lokalu, – visada labai įdomus faktorius. Tačiau gebėti tai transformuoti į ką nors, kas patraukia žmones iš kito regiono, yra sunkiausia.

KAPRIZAI, BIUDŽETAI IR AUTORITETAI

Rašė Jorė Janavičiūtė
Nuotraukos AboveGround

AboveGround kuria muzikinius klipus – yra dirbęs su tokiais atlikėjais kaip Black, MF Doom, „\$uicide Boy\$“, Skepta, Greentea Peng, Ramirez... Jis taip pat dirba fotografijos srityje, neseniai jo nuotrauka atsidūrė „Portrait of Britain 2025“. Nedaug kas žino, kad šis slapyvardis yra lietuvių kūrėjo, gyvenančio Londone ir vis dažniau atvykstančio filmuoti į Lietuvą bei kartu atsivežančio užsienio atlikėjų. Neseniai Lietuvoje jis su komanda filmavo klipą atlikėjo Artemas dainai „Superstar“, taip pat Beabadoobee ir grupės „The Marias“ kūrinio „All I Did Was Dream Of You“ klipą. Kalbėjomės apie jo biografiją – kaip gyvenimas jį nubloškė į Didžiąją Britaniją, apie kuriamus vaizdo klipus, fotografiją, kūrybos procesus ir identiteto paieškas.

– Ką darai dabar?

– Šiuo metu dirbu prie fotografijos parodos Londone su „Nike“ ir ieškau metodų, kaip susigrąžinti prarastus plaukus, nes baigiu išprotėti.

– Kaip pradėjai režisuoti vaizdo klipus?

– Išsikrausčiau gyventi į Didžiąją Britaniją vos sulaukęs aštuoniolikos – į visiška nežinomybę. Po trejų ketverių metų darbo fabrike nusipirkau fotoaparata – tuo metu gyvenimas buvo gana sudėtingas, reikėjo kaip nors pabėgti nuo realybės. Kamera man tapo gelbėjimo ratu. Režisūra visada traukė kaip idėja, bet atrodė labai toli – tuo metu svarbiausia buvo susimokėti nuomą. Gyvenau Noridže ir pradėjau fotografuoti vietinę grafičio sceną ir andergraundo kultūrą. Kartą pabe atsitiktinai sutikau atlikėją, kuris paklausė, ar galiu jam nufilmuoti klipą. Tuo metu to daryti nemokėjau, bet sutikau. Klipo filmavimas įvyko, už jį gavau 70 svarų ir dar svarbiau – įgavau daugiau naivumo ir pasitikėjimo savimi. Tai iki šiol yra brangiausias atsiskaitymas, kokį esu gavęs. Nuo tada viskas pradėjo judėti natūraliai, projektas po projekto – istorija ilga, muzikinių darbų daug, o kitas žingsnis buvo Londonas, paskui – Amerika ir toliau.

– Kaip gimsta klipų idėjos?

– Mano įkvėpimas dabar gana elementarus – pasiimu tris butelius vyno, 20 juostelių fotoaparatu, sėdu į traukinį ir išvažiuoju. Kūrybinė ekspedicija. Kartais atsiduriu kokioje nors arių keliautojų bendruomenėje ir ten savaitę kimarinu karavane. Būna atvejų, kai atsiduriu ir už Atlanto. Įmetu save į situaciją, kurios nekontroliuoju, ir žiūriu, kas iš to išeina: kokių žmonių sutinku, kokie pokalbiai vyksta, kokios vietos atsiveria. Šiuo metu mane įkvepia būtent tai. Kai šitas metodas neveikia, įkvepia pinigai ir dideli biudžetai.

– Kur sutinki tų personažų?

– Gyvenimiškose situacijose. Atrankos man yra paskutinė galimybė. Dažniau-

siai renkuosi *street casting* arba įtikinėju žmones, kurie neturi jokios patirties kine.

– Ar gali papasakoti apie patį savo klipų kūrimo procesą?

– Scenarijus klipams rašau dažniausiai tik tada, kai esu blogos nuotaikos. Čia yra mano *love hate relationship*. Šiaip jų nekenčiu – ir savo paties kūrybą nelabai mėgstu. Dar labiau nekenčiu kitų režisierių blogų muzikinių klipų. Tačiau čia ir yra mano variklis: kai pasižiūriu, ką filmavau prieš penkerius metus, progresas – akivaizdus. Labai mėgstu muziką, bet muzikiniai klipai gražiai atrodo tik jutube – visa, kas lieka už ekrano, yra tikras santykių komandoje išbandymas. Aš siūlau dirbti tik su bepročiais, kurie geria *americano* ir neturi vaikų. Daugiau papasakoti negaliu, nes reikia įkvėpti jaunimą.

– Dabar filmuoji pats ar su komanda?

– Pagal nuotaiką.

– Kuri trumpųjų dokumentinių filmų seriją „Sincerely“. Kaip tai prasidėjo?

– „Sincerely“ – tai vaizdo portretų-dokumentinių filmų serijos. Kol kas sukūrėme dvi dokumentinių filmų serijas, dabar filmuojame trečią. Ieškau sturburo, kuris galėtų man padėti įgyvendinti daugiau šių idėjų. Pavyzdžiui, „Sincerely, Giovanni“ – su Nojumi Drąsčiu nuvažiuoju į Italiją. Personažas Giovanni yra „didesnis už patį gyvenim-

mą“ tipo žmogus. Įsirašėme jo balsą už kadro itališkai su jo gyvenimo istorija. Tada tą jo pasakojimą išsiverčiau ir dėlioju scenarijų. Iš viso praleidome su juo filmuodami keturias dienas. Sha Hef portretą nufilmavome Niu Jorke dieną prieš jam atsėdant į kalėjimą ir įsirašėme visą istoriją *collect calls* skambučiais.

Šie vaizdo portretai yra kažkas tarp „Nowness“ ir „Vice Magazine“ pirmajame šio amžiaus dešimtmetyje.

– Man minėjai, kad Lietuvoje Tau labai gerai teka kūrybinės sultys. Kas, manai, čia Tave taip įkvepia?

– Aš visada sakau, kad Lietuva yra *žiauriai* įmagnetintas žemės plotas. Aš nežinau, ar čia pagonybė, ar kas čia vyksta,

bet kurdamas Lietuvoje aš jaučiuosi nesustabdomas. Gyventi čia man būtų sunku. Tačiau kūrybinė aplinka man čia labai gera – visada atvykstu su konkrečia misija ir laiko juosta, ką kada turu padaryti, kada turu pabaigti. Man labai patinka čia kurti, žymiai labiau nei Londone. Nusileidžiu ir jaučiu po kojomis tą jėgą. Atrodo, Lietuvoje pasaulis greičiau sukasi.

Man čia taip pat labai patinka žmonių darbo etika kine. Žmonių etiketas kine yra nesulyginamas su Londonu. Ar apšvietėjas, ar pirmasis režisieriaus asistentas – nesvarbu, kokia pozicija. Žmonės jaučia aistrą savo departamentui, savo vaidmeniui, ir tai matyti. Mūsų interesas yra sukurti gerą produktą. Man tai svarbiausia. Gal aš čia jiems kokį nors *vaibę* atvežu, nežinau. Nėra jokių keistų problemų būvę Lietuvoje su filmavimais, o jei kyla, jos išsprendžiamos – ar individualiai, ar kolektyviai.

Aš jau vos ne pusę gyvenimo gyvenau Jungtinėje Karalystėje. Pajuntu labai stiprią nostalgiją. Atrodo, kad mes ką tik buvome dvyliktoje klasėje ir su klasiokais *durniavome*. Labai gerai tą laiką atsimenu iki interneto ir *iPad'ų*, tą visą *marozinę* estetiką. Aš nekenčiau *marozų*, o dabar supratau, kad aš pats galbūt kažkiek toks esu, nes tokioje aplinkoje užaugau. Kaip ir kiekvienas režisierius ar muzikantas, ieškai to vidinio balso ir bandai suprasti, kas esi.

– Kaip Tau pavyksta prikviešti atlikėjų atvykti filmuoti klipų į Lietuvą?

– Per tuos tryliką metų, kaip AboveGround, sutikau visokių žmonių. Leidau laiką su atlikėjais ir įrašų studijomis, kurios tuo metu neturėjo klausytojų, bet turėjo potencialo. Mes dirbome prie tos vizijos. Su laiku ji atsipirko. Kartu su ja – ir mano santykiai su įrašų studijomis. Dėl to dažnai turiu gana tiesioginę prieigą prie atlikėjų ir galiu jiems pateikti savo idėjas be tarpininkų. Įprastai daug įtikinėti filmuoti Lietuvoje atlikėjų nereikia, ypač šiuo metu, kai vaizdo medžiagos katalogas pildosi.

Save labiau matau kaip savotišką Egmontą Bžeską – šou verslo atstovą ir tik paskui – režisierių.

– Ką dirbi fotografijos srityje?

– Nuo fotografijos, priešingai nei nuo vaizdo medžiagos, aš nepavargstu. Ji manęs taip neapkrauna, ir jei nefotografuočiau, nemanau, kad ši klipų virtinė būtų išgyvenusi iki dabar. Sugebu labiau disasocijotis nuo triukšmo su nuotraukomis. Daugiausia fotografuoju su juosta, mėgstu *darkroom* procesą, dirbti su spalvomis. Kai nustosiu tingėti, bus ir fotografijų knygų.

– Tavo nuotrauka buvo atrinkta į „Portrait of Britain 2025“. Kaip tas darbas ten pateko?

– Jie kiekvienais metais atranka 100 fotografų ir 100 nuotraukų, kurios geriausiai apibūdina Didžiąją Britaniją būtent per tuos metus: kas įvyko, koks buvo jos veidas, identitetas. Pateikiau paraišką ir patekau į finalinį sąrašą. Dabar dokumentuoju Džeiviko miestą – vieną labiausiai nepasiturinčių Didžiosios Britanijos vietų. Tai labai problemiškas, atokus miestelis Esekse. Pradėjau fotografuoti bendruomenę, eiti į žmonių namus, susipažinau su vietiniais. Tai tapo tęstine serija. Vis dar dirbu prie šio projekto.

Kalbino Toma Vidugirytė

Neseniai kultūra Lietuvoje buvo vienas labiausiai aptarinėjamų sektorių. Daug diskutuota apie jos svarbą žmogui, tautai ir valstybei. Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Istorijų namuose, pristatyta paroda „Ant Paryžiaus parodų bangos: etnografija, kultūrinė diplomatija ir tapatybė“ taip pat nagrinėja šią temą. Ji sujungia tris skirtingus Lietuvos prisistatymus – nuo 1900 m. pasaulinės parodos iki 1935 ir 1937 m. Baltijos šalių ekspozicijų. Ekspozitai atskleidžia, kaip, pasitelkdama liaudies meną, etnografiją ir kultūros diplomatiją, Lietuva pabrėžė savo tapatybę ir siekė būti matomai tarptautinėje arenoje. Viena iš parodos kuratorių dr. Miglė Lebednykaitė pasakoja apie parodos koncepciją, kultūros vaidmenį pristatant Lietuvą ir šiuolaikinių menininkų indėlį aktualizuojant istorijos naratyvus.

Silvestro Samsono / Lietuvos nacionalinio muziejaus nuotr.

IŠ LIAUDIES MENO – Į KULTŪROS DIPLOMATIJĄ

– Kaip kilo mintis sujungti tris skirtingus Lietuvos prisistatymus Paryžiuje į vieną parodą?

– Šios parodos idėja kilo 2012 m. pradėjus tyrinėti lietuvių etnografijos rinkinį Žmogaus muziejuje Paryžiuje. Ten darbavausi su archyviniais dokumentais ir prijuosčių rinkiniu. Tuo metu visos kolekcijos gyvai apžiūrėti nepavyko, nes ji buvo supakuota į dėžes. Laukė didysis ekspонатų perkraustymas iš Paryžiaus į naujas saugyklas Europos ir Viduržemio jūros regiono civilizacijų muziejuje (Museum of Civilizations of the Mediterranean) Marselyje. Naujam muziejui atvėrus duris vykau į Marselį, kur toliau tyrinėčiau kolekciją. 2020 m. žurnalas „Būdas“ publikavo mano straipsnius, apžvelgiančius Prancūzijoje saugomo lietuvių etnografijos rinkinio istoriją. 2022 m. susipažinau su tyrėju ir kuratoriumi Raphaëliu Bories. Kartu mums pavyko išplėtoti parodos koncepciją. Bendradarbiavimą lydėjo ir nauji atradimai. R. Bories dėka buvo rastos istorinės 1935 m. Baltijos šalių liaudies meno parodos ekspozicijos nuotraukos. Tai leido, bendradarbiaujant su Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus ir Estijos nacionalinio muziejaus kolegomis, atpažinti 1935 m. Baltijos šalių liaudies meno parodoje Trokadero etnografijos muziejuje rodytus liaudies meno ekspozitatus.

Šių istorinių parodų ekspozitai, dokumentai ir fotografijos pirmą kartą po daugelio dešimtmečių yra surinkti į vieną vietą – daugiau nei 300 ekspонатų, kuriuos papildė per 200 skaitmeninių atvaizdų iš 25 institucijų ir privačių asmenų kolekcijų, – ir pristatomi Istorijų namuose, parodoje „Ant Paryžiaus parodų bangos: etnografija, kultūrinė diplomatija ir tapatybė“.

– Kodėl būtent etnografija ir kultūrinė diplomatija tapo šios parodos centru? Ką šis derinys reiškia šiandienos kontekste?

– Pirmasis lietuvių prisistatymas pasaulinėje 1900 m. parodoje Paryžiuje buvo daugiau nei kultūrinis įvykis. Tai buvo drąsi politinė deklaracija, paskelbta pristatant liaudies meno ekspozitatus ir leidinius lietuvių kalba, kurie rodė mūsų tautos gyvybingumą, imperinei Rusijai gniaužiant mūsų valstybingumo siekius.

Po daugiau nei trijų dešimtmečių (1935 ir 1937 m.) Paryžiuje vykusiose parodose jau bylota apie nepriklausomos Lietuvos valstybės ambicijas. Tuo metu dalyvavimas kartu su Latvija ir Estija simbolizavo Baltijos šalių vienybę ir vietą Europoje. Liaudies menas čia įgavo naują prasmę – tapo nebe išlikimo ženklu, o estetikos ir kūrybinės brandos išraiška. XIX a. Rusijos spaudos sąlygomis tautinę savimonę stiprino būtent tautosaka, liaudies menas ir papročiai. Liaudies menas leido apibrėžti, kuo skiriamės nuo kitų tautų, kalbėti ne tik apie savo amatus ir estetiką, bet ir apie vertybes: kūrybingumą, darbštumą, darnos jausmą, laisvės siekį. Visas tris parodas jungianti etnografijos, istorijos ir meno sintezė palaiapsniui padėjo suformuoti gyvybingos, savitos ir vakarietišškai orientuotos kultūros įvaizdį, kuris tapo neatsiejama Lietuvos kultūrinės diplomatijos dalimi. Beveik visi parodoje pristatomi ekspozitai yra iš Paryžiaus parodų, dauguma – originalai.

Paroda pasakoja apie Lietuvos pastangas būti matomai pasaulyje, pasitelkiant kultūrinę diplomatiją ir savęs pristatymą menu, tradicijomis ir simboliais. Paryžius tapo vieta, kur lietuvių kultūra galėjo būti atskleista, o jame vykstančios parodos tapo tribūna apie save papasakoti.

Idėja pristatyti Lietuvą 1900 m. pasaulinėje parodoje Paryžiuje gimė lietuvių emigrantų bendruomenėje Jungtinėse Amerikos Valstijose. Jie buvo ne tik parodos rengimo šaukliai, bet ir gausiai prisidėjo, savo lėšomis ir patarimais remdami Paryžiaus parodos organizatorius. JAV, Europoje ir Rytų Prūsijoje buvo įkurti parodos organizavimo komitetai, kurie bendradarbiavo su Lietuvos inteligentais.

Ekspozicija Trokadero etnografijos muziejuje buvo parengta etnografiniu principu, o pagrindinę 1900 m. pasaulinės parodos Paryžiuje Lietuvos skyriaus ekspozicijos vietą užėmė atkurta „lietuviška grinčia“. Joje eksponuoti baldai, tekstilė ir šventadieniniais drabužiais aprengti šeši žmogaus dydžio manekenai, vaizduojantys vieną iš svarbiausių tradicinių vestuvių dalių – piršlybas.

Norėta atspindėti valstiečių gyvenamąją aplinką, nes būtent joje net iki XIX a. pabaigos buvo išsaugoti tradicinės gyvenamosios bruožai, rodantys tautos savitumą. Carinės Rusijos valdoma Lietuva, 1900 m. dalyvaudama pasaulinėje parodoje, siekė ne tik parodyti savo kultūrą, bet ir prabilti apie spaudos draudimą ir tautos persekiojimą.

Per 35-erius, praėjusius nuo 1900 m. parodos, Lietuva, kaip ir Latvija su Estija, iš esmės pasikeitė – iškovojė nepriklausomybę ir sukūrė savo valstybę. Paryžius išliko tarptautinės kultūros centru, todėl būtent čia norėjosi prisistatyti pasauliui jau kaip savarankiškai šaliai.

– Vienas iš parodos išskirtinumų – eksponuojami ir šiuolaikinių menininkų kūriniai. Kaip šiuolaikiniai kūriniai papildė ir padeda kitaip peržiūrėti istorinius naratyvus?

– Šiuolaikinių menininkų intarpų parodoje kuratorė Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė subūrė tarptautinio pripažinimo sulaukusius menininkus: Andrių Erminą, Laurą Garbštienę, Mortą Jony-

naite, Žilviną Landzbergą, Liną Lapelytę, Laurą Stasiulytę ir kompozitorių Martą Samulionį, kurių kūriniai vaizdžiai papildė ir aktualizuoja parodos pasakojimą. Pasak J. Marcišauskytės-Jurašienės, „šiuolaikinio meno kūrėjai darbai parodo, kaip lietuviškos tapatybės klausimai išlieka aktualūs, tačiau tampa vis sudėtingesni dėl globalizacijos. Tradiciniai tapatybės simboliai: tautosaka, amatai, ritualai – negrįžtamai transformuojasi, veikiami globalių kultūrinių impulsų. Menininkai, pasitelkdamiesi refleksija, kritika ir nostalgija, kuria darbus, kurie ne tik saugo kultūrinę atmintį, bet ir kvestionuoja tapatybės performatyvumą, autentiškumą ir jos vietą šiuolaikiniame pasaulyje.“

– Kaip manote, kuo paroda aktuali šiandien? Ar ji gali ko nors išmokyti ir padėti šiandieninei kultūrinei diplomatijai – tiek Lietuvos, tiek tarptautiniu mastu?

– Šiandien, kai kultūros laukas vėl tampa visuomenės dėmesio ir vertybinių diskusijų centru, Lietuvos nacionalinis muziejus kviečia atsigręžti į istoriją. Ekspozicijos su užrašu „Lithuanie“ pasirodymas Paryžiuje tada tapo drąsia politine deklaracija – savotišku protestu, politinio pasipriešinimo carinei valdžiai aktu, kuris skelbė: mes esame, kuriame, turime savo kalbą, kultūrą ir tradicijas. Paroda atskleidžia kultūros galią – šiandien ji išlieka tautos ir valstybės veidu ir svarbia diplomatijos priemone.

– Kokiam lankytojui labiausiai aktuali paroda ir kam labiausiai ją rekomenduotumėte?

– Paroda skirta visiems, kuriems svarbi kultūros galia – tiek praeityje, tiek šiandien.

„DIDYSIS MARTIS“: VYRIŠKA

Rašė Kamilė Zinkevičiūtė

Martis Mauzeris. Timothée Chalametas. Joshas Safdie. Pastaruosius keletą mėnesių neįmanoma pabėgti nuo šių vardų. Kritikai ir žiūrovai „Didįjį Martį“ pripažįsta vienu geriausių 2025 m. filmų, jis pelnė devynias „Oskarų“ nominacijas. Energingas, chaotiškas filmas pasakoja jauno sportininko Marčio Mauzerio (akt. T. Chalametas) istoriją. Šeštojo dešimtmečio Niujorke gyvenantis jaunuolis siekia laimėti pasaulio stalo teniso čempionatą ir įrodyti savo talentą visiems, kas jo užsiėmimą laiko nerimtu.

nesvarstau“ (ang. *That doesn't even enter my consciousness*). Gana įspūdinga stebėti, kiek tiltų Martis Mauzeris yra pasiruošęs sudeginti dėl savo svajonės ir tikslo. Kad ir kokie moralškai nepriimtini jo sprendimai būtų, vaikinio užsispyrimas neabejotinai žavi.

NIEKAS NEPRILYGSTA DIDŽIAJAM MARČIUI

Deja, T. Chalameto talentas šiek tiek paklaido koją pačiam filmui. Svarbu tai, kad filme gausu neprofesionalių aktorių, kuriuos režisierius pasirinko dėl jų išvaizdos ir kilmės. Taip J. Safdie siekė kuo tiksliau atspindėti vaizduojamo laikotarpio Niujorką ir ypač žydų bendruomenę, kuriai priklauso Mauzerių šeima. Nors šis sprendimas tikrai sukuria realistišką miesto ir jo gyventojų įvaizdį, visi jie nublanksta prieš T. Chalametą. Joks aktorius negali varžytis su jo intensyvumu ir atsidavimu, tad trūksta lygiavertiškumo tarp personažų – Timothee energija nušluoja viską. Marčiui talentu priliegsta tik japonų stalo tenisininkas Koto Endo (įkūnijamas profesionalaus stalo teniso žaidėjo Koto Kawaguchi), kuris pirmasis sudrebina vaikiną pasitikėjimą savimi. Tačiau vyrų varžymasis yra vien sportinis, o patys stalo teniso turnyrų kadrai ne itin kelia įtampą – veikėjų nerimą ir užsidegimą labiau atskleidžia prakaituotų, susiraukusių veidų stambūs planai. Žiūrėdama „Didįjį Martį“ vis su nostalgija prisimindavau režisieriaus Luca Guadagnino 2024 m. filmą „Varžovai“ ir operatoriaus Sayombhu Mukdeepromo jaudinamai užfiksuotą teniso žaidimą. Be abejo, šių filmų stilius, tonas ir kartinės ašys yra visiškai skirtingi, tačiau, vertinant vien sportinių žaidimų filmavimą, „Didžiajam Marčiui“ tikrai yra kur pasistiebtį. Vis dėlto apskritai operatoriaus Darius Khondji darbas puikiai papildo filmo istoriją – judri kamera, stebinti kiekvieną Marčio judesį, atspindi chaotišką vaikiną gyvenimą.

„DIDŽIOJO MARČIO“ MOTERYS

Visiškai normalu, kad filmas apie jauną vaikiną, parašytas ir režisuotas vyrų, bus vyriškas. Tai savaime nėra blogas dalykas. Gaila, kad dėl to šiek tiek kenčia filmo moterų personažai. Ryškiausios moterys Marčio gyvenime yra jo mama Rebeka (akt. Fran Drescher), vaikystės draugė Reičelė (akt. Odessa A'zion) ir meilužė Kay Stone (akt. G. Paltrow). Marčio Mauzerio santykiai su motina yra pašliję ir nestabilūs, tačiau jaučia ma abipusę meilę ir savotiškas rūpestis. Tačiau Rebeka geriausiu atveju yra epizodinė veikėja ir, žinant aktorės F. Drescher talentą, gaila, kad jai nebuvo skirta daugiau dėmesio. Kay Stone vaidmuo šiek tiek ryškesnis tiek pačiame filme, tiek Marčio gyvenime. Aktorės G. Paltrow elegancija ir grakštumas išryškina šiaip jau nelabai ypatingą personažą. Kažkada Holivudo žvaigždė buvus moteris dabar vaidina pigiuose teatre pastatymuose ir yra įstrigusi nelaimingoje santuokoje su verslininku Miltonu Rockwellu (akt. Kevinas O'Leary). Kiek juokinga stebėti, kaip Kay sužavi Marčio entuziazmas ir kaip lengvai ji pasiduoda jo vilionėms. Nors tai mums turėtų signalizuoti, kad Martis Mauzeris yra toks charizmatiškas, kad gali suvedžioti net tokias moteris kaip Kay Stone, jų romanas labiau primena netikėtai išsipildžiusią berniukišką svajonę. Moteris išnyksta iš istorijos tą pačią sekundę, kai nebegali Marčiui niekaip padėti. Taip vėlgi paribžžiama, kaip paprastai ir be jokių skrupulų jis naudojasi kitais žmonėmis.

Vis dėlto svarbiausia moteris Marčio Mauzerio gyvenime yra jo vaikystės draugė ir meilužė Reičelė. Po vieno iš jų slaptų pasimylėjimų

T. CHALAMETO KŪRYBOS VIRŠŪNĖ

„Didysis Martis“ yra režisieriaus J. Safdie solo debiutas. Brolių Safdie tandemas, išgarsėjęs filmais „Geras laikas“ (2017) ir „Neapdorotos brangenybės“ (2019), 2024 m. pasuko skirtingais keliais. Abu režisieriai 2025 m. debiutavo su savo naujais filmais: Benny pristatė „Triuškinančią mašinę“, o Joshas – „Didįjį Martį“. Vien šis pavadinimas konotuoja pagrindinio veikėjo grandioziškumą ir tam tikrą asmenybės kultūrą, kurį neabejotinai sustiprina ir filmo rinkodaros kampanija. Aktorius T. Chalametas atsidūrė absoliučioje šlovės viršūnėje. Jo vaidmenys filmuose „Vadink mane savo vardu“ (2017), „Kopa“ (2021) ir „Bobas Dylanas: visiškai nežinomas“ (2025) jau buvo pripažinti ir gerai įvertinti tiek kritikų, tiek žiūrovų, tačiau „Didysis Martis“ tapo aktoriaus *magnum opus*. Istorijos apie T. Chalameto ilgus metus, praleistus stalo teniso treniruotėse su šio sporto profesionalais, ar jo regėjimą pagadinusius įkūnijamo personažo akinius atskleidžia aktoriaus atsidavimą kuriant Marčio Mauzerio vaidmenį. Tad nenuostabu, kad tai ir yra geriausia ir įdomiausia filmo dalis. Nuo pirmųjų sekundžių T. Chalameto vaidyba taip įtraukia į filmą, kad nė nepajunti, kaip praeina dvi su puse valandos. Žiūrovą prakausto ir režisieriaus J. Safdie įvaldytas didžiulis tempas, įtampa ir chaotiška atmosfera viso filmo metu. Aktoriai beria savo eilutes kaip žirnius, o greitas montažas neleidžia atsikvėpti nei žiūrovui, nei Marčiui, kuris įsivelia į vis keistesnes ir pavojingesnes situacijas vien tam, kad pasiektų savo tikslą.

Martis yra vienas egocentiškiausių veikėjų, kuriuos esu mačiusi didžiajame ekrane. Jis naudojasi savo artimaisiais,

nuolat pykstasi su šeima ir draugais, lipa per kiekvieno su tikto žmogaus galvą vien tam, kad laimėtų stalo teniso čempionatą Japonijoje ir kitiems įrodytų savo talentą, kuriuo pats nė sekundės neabejoja. Kai vaikiną suviliota aktorė Kay Stone (akt. Gwyneth Paltrow) paklausia, ką jis planuoja daryti, jeigu jo svajonės žlugtų, Martis atsako: „Aš apie tai nė

SWAJONĖ

Marčio dėdės parduotuvėje mergina pradeda lauktis kūdikio. Nors Martis visą filmą neigia, kad vaikas yra jo, filmo pradžioje panaudota animacija, kur spermatozoidai iriasi link kiaušialąstės, virstančios teniso kamuoliuku, aiškiai paneigia vaikinio iliuzijas. Reičelė seniai įsimylėjusi vaikiną, tad akiai siekia jo meilės ir pripažinimo, jos nestabdo net sutuoktinis Aira (akt. Emory Cohenas). Merginos ryžtas primena Marčio atkaklumą ir ji yra kone vienintelis personažas, prilygstantis vaikinui savo intensyvumu, tad gaila, kad nuostabus O. A'zion vaidmuo susilaukė kiek mažiau kamerros dėmesio, nei nusipelnė. Martis Reičelei aiškiai pasako, kad jo tikslas kur kas svarbesnis nei jos norai ar gyvenimo negandos. Stebinti jų santykius, visas šis Marčio kultas, kylantis tiek iš paties veikėjo, tiek iš filmo kūrėjų, perauga iš įdomios personažo psichologijos į erzinančią karikatūrą.

TIKSLAS PATEISINA PRIEMONES

Keisčiausia filmo dalis yra jo pabaiga. Per daug neatskleidžiant siužeto, Martis tam tikra prasme laimi ir gauna viską, ko norėjo. Jis įrodo, kad yra talentingas stalo teniso žaidėjas, ir net pasiekia šeiminio gyvenimo laimę. Taip kūrėjai tarsi suteikia vilties, kad net toks nepastovus individas kaip Martis gali įsilieti į visuomenę ir tapti geru žmogumi. Tačiau juk filmas ne apie tai. „Didysis Martis“ yra apie vaikiną, be paliovos siekiantį savo svajonių, ir apie triuškinantį chaosą, kurį jis sukelia. Tarsi iš dangaus nukritusi laiminga pabaiga yra kardinalus posūkis, kuris konotuoja nelabai priimtina logiką. Atrodo, nesvarbu, kiek blogo tu padarai kitiems, – jeigu pasieki viską, ko norėjai, gyvenimas grįš į savas vėžes. Kitaip tariant, „Didžiajame Martyje“ tikslas pateisina priemones. Nemanau, kad didaktinė pabaiga, kurioje Martis turėtų atlyginti visas savo padarytas skriaudas, būtų geresnė, tačiau tikiu, kad galėjo būti šiek tiek realistiškesnis finalas, labiau derėjęs su filmo tonu.

FILM BRO KŪRINIAI

Tad kodėl Marčio Mauzerio svajonę vadinu vyriška? Pradėkime nuo to, kad „Didysis Martis“ neabejotinai bus priširtas vadinamajam *film bro kanonui*. Šiuo epitetu lengvai pašiepiamas kino žiūrovo tipas – dažniausiai vyriškos lyties kino gerbėjas, kuris tariamai kalba vien apie tam tikrus filmus ir pernelyg tapatinasi su jų (anti)herojais. *Film bro* kūriniams priklauso „Taksi vairuotojas“ (1976), „Kovos klubas“ (1999), „Amerikos psichopatas“ (2000) ir daugybė kitų, vienaip ar kitaip nagrinėjančių vyriškumą ir jo reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje. Gana ironiška, kad dauguma jų kritiškai žvelgia į vyrišką idealą ir savo pagrindinių veikėjų nestato ant pjedestalo, tačiau tokie personažai kaip Tyleiris Durdenas (akt. Bradas Pittas) ar Patrikas Beitmenas (akt. Christianas Bale'as) vis tiek tampa savotiškų kultų veidais. Atrodo, kad Martis Mauzeris atlieka tokį patį vaidmenį šiandienėje popkultūroje – kelias savaites po filmo premjeros buvo neįmanoma išvengti didžiulių žiūrovų liaupsių filmui ir tam tikro mėgdžiojimo ar stipraus pritarimo šio personažo ideologijai. Praėjus tiek nedaug laiko po „Didžiojo Marčio“ išleidimo, sunku vertinti, ar filmo poveikis jaunajai vaikinų kartai bus toks stiprus, koku pasižymi anksčiau minėti filmai, tačiau akivaizdu, kodėl nemaža dalis žiūrovų atrado bendrystę su Marčiu Mauzeriu. Jis kilęs iš nepasiturinčios šeimos, pats atkakliai dirba siekdamas savo tikslo, nenorėdamas, kad kažkas kitas išspręstų visus jam kylančius sunkumus, yra veržlus ir neieško žodžio kišenėje. Martis vilioja gražiausias moteris vien savo charizma, tam netrukdo net jo vis dar paaugliškas, aknės randų išvogtas veidas. Jo asmeninė ir profesinė sėkmė žiūrovui teikia vilties, kad atkaklumas ir nepailstamas ryžtas galiausiai duos vaisių, o visos klaidos ar padarytos skriaudos bus atleistos pasiekus trokštamą tikslą. Tačiau, skirtingai nei didžiosios dalies kitų *film bro* kūrinių, „Didžiojo Marčio“ kūrėjai į savo žvaigždę nežvelgia ironiškai ar kritiškai. J. Safdie yra akivaizdžiai susižavėjęs savo sukurtu personažu ir siekia žiūrovą įtikinti, kad Martis Mauzeris, paprastas vaikiną iš Niujorko, išties yra Didysis Martis, nusipelnęs mūsų pripažinimo ir atleidimo.

Būtent dėl to „Didysis Martis“ palieka kartoką skonį burnoje. Dvi valandas stebėjus vaikiną sukeltą chaosą ir destruktivių pėdsaką, jo paliktą artimų žmonių gyvenimuose, sunku toliau tikėti Marčio kultu. Galbūt žiūrovams, besitapatiniams su Marčiu Mauzeriu, tokio keblumo nekyla, tačiau man šis personažas galiausiai tampa griauinančios jėgos simboliu, o ne vyrišku idealu.

Rašė Megana Stulgaitytė

Kovą didžiuosiuose ekranuose pasirodė gerbėjų ilgai lauktas „Projektas „Sveika, Marija“ (Project Hail Mary), sulaukęs didžiulės komercinės sėkmės visame pasaulyje. Tai gerai mokslinės fantastikos gerbėjams žinomo rašytojo Andy Weiro to paties pavadinimo romano adaptacija. Šis rašytojas jau yra žinomas kino gerbėjams – 2015 m. Ridley Scottas pagal jo romaną režisavo kritikų ir žiūrovų pamėgtą filmą „Marsietis“.

„PROJEKTAS „SVEIKA, MARIJA“: OPTIMISTINĖ IR LINKSMA KOSMOSO DRAMA

Filmą „Projektas „Sveika, Marija“ režisavo Philo Lordo ir Christopherio Millerio duetas. Šių menininkų kūryba dar ne itin gausi, bet gerai žinoma – 2012 m. pasirodė jų pilnametražis debiutas „21 Jump Street“, greitai pripažintas komedijos žanro gerbėju.

Kaip ir dauguma žiūrovų, turėjau nemažai abejonių sužinojusi, kad šis duetas imasi A. Weiro romano adaptacijos. Šis autorius žinomas dėl itin tikroviško mokslo vaizdavimo ir, be abejo, sunku būtų šio filmo nelyginti su nuostabia R. Scotto „Marsiečio“ adaptacija.

Pasirodo, baimintis nebuvo pagrindo – filmas nuosekliai seka knygos siužetą, o meilė originaliam kūriniui filme liejasi kiekviename kadre. Filmą sąmoningai vengia perdėty, hollywoodinių efektų, todėl žiūrėti buvo itin smagu. Jis filmuotas IMAX 70 mm formatu, todėl spalvos ir kokybė tiesiog gniaužė kvapą.

Žinoma, filmuojant tokiu formatu tenka susidurti su tam tikrais iššūkiais – tenka išsižadėti daugy-

mos kompiuterinių efektų, kuriems reikalingas „green screen“, todėl reikia pasirinkti praktinius efektus ir statyti detalias filmavimo aikšteles.

Šiuo aspektu „Projektas „Sveika, Marija“ labiausiai ir žavi – scenografijoje atsiskleidžia itin nuoširdi kūrybinė vizija ir jaučiama, kad filmo komanda turi asmeninį ryšį su originaliu kūriniu. Didžioji veiksmo dalis vyksta erdvėlaivyje, kuris man atrodė gyvesnis ir ryškesnis nei tas, kurį sukūrė mano pačios vaizduotė, kai skaičiau knygą. Pagrindinį mokslininko, tapusio pradinės mokyklos mokytoju, vaidmenį įkūnija kanadiečių aktorius Ryanas Goslingas – ir taip jau senai žinomas ir įvertintas aktorius, kurdamas šį vaidmenį, sužibėjo išskirtinai. Reikia pripažinti, kad iš pradžių skeptiškai žiūrėjau į šio aktorius pasirinkimą – keistai atrodė, kad Holivudo gražuoliukas, prieš porą metų įkūnijęs (pidursiu, kad labai įtikinamai) lėlę Keną, vaidins *paplauksų* vieninią mokytoją. Buvau labai maloniai nustebinta, kad ekrane nemačiau paties R. Goslingo, o tik jo įkūnytą veikėją Rylandą Grace'ą, kurį, kaip ir, ko gero, visi filmo žiūrovai, visiškai pamilau.

Tačiau tikroji žvaigždė, pavergusi žiūrovų širdis, buvo ateivis Rokis, tapęs mūsų herojaus geriausiu draugu. Nors jis tapo visų mėgstamiausiu veikėju, spėju, kad kūrybinė komanda nesijautė taip pat, nes šį personažą perteikti kino ekrane buvo iš tiesų nelengva. Rokis turėjo du modelius – animatrinį robotą ir lėlę, kurią valdė ir įgarsino lėlininkas Jamesas Ortizas. Toks pasirinkimas suteikė tikrumo draugystei tarp žmogaus ir ateivio – rezultatas vertas pastangų.

Itin nustebino vokiečių aktorės Sandros Huller vaidyba. Ji įkūnijo griežtos „Projekto „Sveika, Marija“ vadovės Evos Stratt vaidmenį. Filme ji kur kas žmogiškesnė nei knygoje. Filmo komanda teigė, kad S. Huller tapo filmo širdimi, kai sutiko filme padainuoti Harry Styleso dainą „Sign of the Times“, tapusią neoficialiu filmo himnu. Tai vienas iš nedaugelio kūrybinių atsiskyrimų nuo romano, kuris man pasirodė išties tinkamas.

Puikiai suvaidintas, nufilmuotas ir sumontuotas „Projektas „Sveika, Marija“ neša optimizmo ir vilties bangą į niūrų šiandienos pasaulį, kviesdamas žiūrovus atitrūkti nuo kasdienybės ir kartu keliauti į žvaigždes.

Lucie Jansch nuotr.

Recenzavo Goda Dapšytė

7 VIENATVĖS

Žiūrėkite gegužės 24–28 d. Nacionaliniame Kauno dramos teatre
Repertuarą sekite www.dramosteatras.lt

Naujausias Nacionalinio Kauno dramos teatro spektaklis „7 vienatvės“ – vienas paskutiniųjų legendinio amerikiečių režisieriaus Roberto Wilsono pradėtų, tačiau jau po jo mirties teksto adaptacijos autorius ir režisierius Charles'o Chemino užbaigtų darbų. Tad pagal lietuvių kilmės prancūzų poeto, mistiko ir diplomato Oskaro Milašiaus kūrybą sukurtas spektaklis – ne tik savarankiškas kūrinys, bet ir savotiškas atsisveikinimo gestas.

Iš architektūros per šokį į teatrą atėjęs R. Wilsonas per daugiau nei pusę amžiaus trukusią kūrybinę karjerą sukūrė savitą, teatrališkumą ir neįtikėtina precizišką grįstą estetiką. Jo scenoje nebūtinai siužetas, personažų psichologija, bet absoliučiai privalomas tikslumas (milimetrais). Taigi radikaliai perbraižęs teatro kūrimo ir suvokimo ribas jis sukūrė savą ir lengvai atpažįstamą scenos pasaulį.

Būtent jį galime atpažinti „7 vienatvių“ scenose ir vaizdiniuose. Nuo ge-

ometrinių kiparisų alėjos iki ilgamečio teatro šviesų dailininko Vladimiro Šerstabojovo įkūnyto Vienuolio-Dievo. Mirtingumas, vienatvė ir rūkuose paslėgtos būties paslaptys sklaidžiasi, regis, nesibaigiančiuose Dainiaus Svobono Poeto monologuose, kai režisieriaus sustabdytas kūnas tik minimaliais judesiais palydi per O. Milašiaus eilutes besibraunantį aktorius balsą.

Vizijų persmelktos O. Milašiaus eilės spektaklyje papildomas ir jo rinkty, prancūzų kalba publikuotų lietuviškų pasakų tekstais, kurie trijų damų-dvasių (Martyna Gedvilaitė, Miglė Navasaitytė ir Agnieszka Ravdo) lūpose tampa vienu gyviausių spektaklio epizodų, primenančių, kad estetika – ne priežastis prarasti humoro jausmą ar savistabą. Spektaklis neilustruoja teksto, o sceninis veiksmas egzistuoja greta kalbos, kurdamas prasmę ritmu, geometrija ir hipnotizuojančiu vaizdiniu kaleidoskopu.

REKOMENDUOJAMA kaip paskutinė galimybė pažinčiai ar atsisveikinimui su R. Wilsono kūryba.

NEREKOMENDUOJAMA skubantiems ir ieškantiems atsakymų.

Recenzavo Goda Dapšytė

NOJAUS ARKA

Repertuarą sekite www.kdt.lt

Naujausias Klaipėdos dramos teatro spektaklis „Nojaus arka“ kelia aistrų ne tik socialiniuose tinkluose, bet ir šiokių tokių bangų žiūrovų salėje, kai iš parterio vidurio pašokę vidutinio amžiaus vyrai demonstratyviai braunasi pro spektaklį toliau stebinčius žiūrovus, o juos atspirsinėdamas seka žmonos. Taip, nors Jokūbo Brazio režisuotas spektaklis remiasi vienu iš Biblijos mitų, jis tikrai ne visiems.

Režisierius kartu su kūrybine bendraminčių komanda ir kelių kartų Klaipėdos dramos teatro aktorais bando atsakyti į klausimą: gyvename prieš pasaulinį tvaną, jame ar jau po jo? Kartu su spektaklio dramaturgu Elėjumi Martynenko kūrybinės laboratorijos principu sukonstruotas spektaklis alsuoja aktorių kūrybiškumą ir itin jaunatvišku humoru. Tik kai kur pritrūksta saiko ir, bent dalies žiūrovų žvilgsniu, gylio.

Bėgančius (ar vaduojamus) nuo šiuolaikinio tvano scenografė Barbora Šulniūtė, atliepdama dar ir uostamiesčio kontekstą, apgyvendina jūriniuose konteineriuose, kurie ir tampa pagrindine, daugiafunkcine spektaklio erdve, nuolatinėmis transformacijomis palaikančia spektaklio tempą ir užpildančia minties šuolius.

Karolinos Fiodorovaitės šiuolaikiški kostiumai, vainikuoti papjė mašė gyvūnų

kaukėmis (butaforė Grasiela Kriaučiūnaitė) ne tik atliepia tiesiogines spektaklio pavadinimo keliamas asociacijas, bet ir suteikia anonimiškumo „gyvuliškoms“ scenoms. Seksualinis smurtas, regis, yra tapęs viena iš pagrindinių režisieriaus J. Brazio kūrybos priemonių (stebina ne tiek tai, kiek tokiose scenose užimama pozicija smurtautojų pusėje). Tad lengvai atpažįstamos, bet kartu ir kiek keistos, komiškos kaukės leidžia j

spektaklyje nagrinėjamą šiuolaikinį nužmogėjimą pažvelgti ne tik su siaubu, bet ir su humoru.

Ambicingas pažadas įvardyti dabartinę pasaulio būklę Senojo Testamento skalėje pateikiamas neplėtojant nuoseklaus pasakojimo. Spektaklis žiūrovus nuolat atakuoja ryškiais, kartais komiškais, kartais vulgariai agresyviais vaizdiniais. Žvėriškumo / gyvuliškumo, ritu-

alo, aukos, (ne)vaisingumo, vienatvės ar net mūsų Užgavėnių tradicijų temų atplaišos skrieja viena po kitos kartu su vakarietiško šiuolaikinio teatro tradicijų aidais. Tačiau vos užkabinusi gilesnę ar įdomesnę temą, ant kūrybinių posūkių *nešiojama* spektaklio dramaturgija vis nuslysta paviršiumi. Gal todėl spektaklis žavi vizualumu ir aktorių kūrybišku įsitraukimu, tačiau vargu ar pateikia šiuolaikybės diagnozę.

REKOMENDUOJAMA: jei nesvarbu, ar skanu, bet svarbiausia, kad aštru.

NEREKOMENDUOJAMA: jei teatras jus vis dar gali šokiruoti.

Martyno Norvaišo nuotr.

Rašė Toma Vidugirytė

Ansamblis „Lietuva“ šį kovą pristatė premjerą – šokio spektaklį „Sofija. Genijaus šešėly“ ir su juo leidžiasi į turą po kitus Lietuvos miestus. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio asmenybė skatina atsigręžti į patį menininką ir jo kūrybą, tačiau šio spektaklio režisierė ir choreografė Aušra Krasauskaitė pasirinko kitą kryptį – jautrią ir atvirą pažintį su jo gyvenimo bendražyge ir mūza Sofija Kymantaitė-Čiurlioniene. Apie spektaklio idėją, kūrybos procesą ir santykį su šiomis itin ryškiomis ir Lietuvai svarbiomis asmenybėmis kalbamės su režisierė Aušra Krasauskaitė (A. K.) ir vienu iš Čiurlionio vaidmens atlikėjų (jų spektaklyje yra keli) Mariumi Pinigiu (M. P.).

Spektaklio „Sofija. Genijaus šešėly“ akimirka.

Marlyno Višeno nuotr.

UŽ ČIURLIONIO ŠVIESOS – SOFIJOS ISTORIJA

– Aušra, kaip Jus sudomino S. Kymantaitė-Čiurlionienė ir jos istorija, kad nusprendėte sukurti šokio spektaklį „Sofija. Genijaus šešėly“?

A. K.: Praėjusieji metai buvo skirti mūsų tautos genijui M. K. Čiurlioniui, tad su dramaturge Giedre Kriaučionyte-Vosyliene ilgai diskutavome, kokių kampu pažvelgti į būsimą kūrinį. Kalbant gimė idėja pažvelgti į Čiurlionio mylimąją Sofiją – kas buvo šalia taip mums visiems gerai žinomo Čiurlionio ir su kokiais iššūkiais ji susidūrė? Ar tikrai viskas taip romantiška, kaip esame įpratę įsivaizduoti? Dažnas yra skaitęs Čiurlionio laiškus Sofijai, bet man buvo įdomu pažvelgti giliai ir plačiau – juk šalia šviesos egzistuoja tamsa.

– Galbūt, nagrinėdama jos biografiją, atradote faktą ar detalę, kuri iš esmės pakeitė Jūsų požiūrį į Sofiją? Kokios detalės nustebino?

A. K.: Iki kūrybos proceso mažai žinojau apie S. Kymantaitė-Čiurlionienę, tad mane nustebino, kokia ypatinga, aktyvi ir veikli moteris ji buvo. Tikrai nustebino faktas, kad ji buvo skautų vadė, bet labiausiai įkvėpė atsidavimo momentas – tyros meilės aspektas.

– Kas Jums buvo svarbiausia renkant pagrindinio vaidmens atlikėjus: technika ar personažo atitiktis?

A. K.: Čia daug mistikos – turiu stiprią nuojautą ir tarsi matau žmones kiaurai. Nežinau, iš kur ši duotybė, bet tai padeda naviguoti gyvenime. Dėl Čiurlionio vaidmens iškart buvo aišku – vos išstariau, kad statusiu šokio spektaklį apie Čiurlionį, kitas sakinyus buvo, kad Čiurlionis bus M. Pinigis. Taip pat tebuklingai prisijungė ir šokėjai Paulina Čistovaitė ir Robertas Vinik – pamačiusi juos, iš karto pagalvojau: „Juk čia Sofija ir Konstantinas.“ Man svarbiausia yra asmenybės gylis, emocinis jautrumas ir intelektas. Technika dažniausiai yra repetitijų klausimas ir meistriškumas pritaikyti choreografiją. Visada įdomu, ką savyje talpina šokėjas, ką galiu jam duoti ir ką gali jis. Esu reiki choreografė ir noriu maksimalaus rezultato, bet kartu atiduodu visą širdį kartu dirbantiems.

– Mariau, M. K. Čiurlionis yra itin ryški ir beveik mitologizuota asmenybė. Ar sudėtinga buvo kurti šį vaidmenį?

M. P.: Įkūnyti Čiurlionio asmenį scenoje buvo mano sena svajonė. Vis grįždavau prie šios idėjos, bet kaskart sukaustydavau baimė ir nepasitikėjimas savimi, nes Čiurlionio kūryba be galo plati ir kartu jautri.

Sulaukęs Aušros pasiūlymo įkūnyti Čiurlionį spektaklyje, be jokių dvejonų sutikau, nes ji juk kiaurai mato žmones.

Kai paaiškėjo, kad centrinė spektaklio ašis bus Sofija, o Čiurlionis visada bus kažkur šalia, aplink, man labai patiko. Iškart suvokiau, kad spektaklyje esminis dalykas bus Sofijos ir Čiurlionio santykis, taigi jo žmogiškoji ir kompleksiška pusė. Mane toks priėjimas išlaisvino, nes į Čiurlionį galėjau pažvelgti ne tik per jo kūrybą, bet per jo gyvenimo prizmę ir nelengvą menininko kelią. Beje, ši pusė man asmeniškai pasirodė labai artima, rezonuojanti, turinti daug paralelių ir pavyzdžių mano gyvenime. Regis, daug scenų spektaklyje atgimdavo mano galvoje kaip koks nors panašus mano asmeninio gyvenimo vaizdiny ar įvykis.

Be abejo, kad ir kokių kampu žvelgsi į šį Lietuvos meno milžiną, atsakomybė, kuriant jo portretą scenoje, išties didelė. Kita vertus, dėl šios atsakomybės, iššūkio ir Aušros pasiūlytos kūrybinės vizijos dar labiau norėjau ištraukti ir sukurti sau pačiam ir, tikiuosi, žiūrovams įsimintiną Čiurlionio vaidmenį.

Esu dėkingas komandai, kad galėjau išlaikyti savitą įvaizdį, kuris gal visiškai ir neatitinka to, kaip atrodė Čiurlionis. Šokti ir jį įkūnyti yra santykinis dalykas – Čiurlionis niekada nebūsiu ir nepretenduoju būti. Norėjosi turėti laisvės būti įkvėptam Čiurlionio – ieškoti jo savyje, įnešti autentiškumo ir gyvybės, sąsają ir paralelių su savąja patirtimi.

– Šiame spektaklyje Čiurlionis tarsi atsiduria Sofijos šešėlyje. Ar buvo keista pasitraukti iš pirmo plano? Kaip, Jūsų manymu, tai išgyventų pats Čiurlionis?

M. P.: Paradoksalu, bet šiame spektaklyje nesijaučiu antrame plane ar šešėlyje. Šiuolaikinio šokio spektakliuose neretai vyrauja kolektyvinis priėjimas prie veiksmo scenoje, tad jei ir yra solinių dalių, jos įsilieja į bendrą visumą.

Šiame spektaklyje priėjimas kitoks. Esu solistas nuo pirmos iki paskutinės spektaklio minutės, tad man čia nauja teritorija. Turiu įkūnyti konkrečią asmenybę, pasakoti istoriją... Su didele pagarba žvelgiu ne tik į pačią temą ir spektaklio formą, bet ir į visus kitus atlikėjus scenoje – ar tai būtų Sofija, ar masinės scenos, kuriose šoka ansamblio šokėjai, – visi atliekame savo vaidmenis spektaklyje, kad istorija būtų papasakota, o žiūrovai dalyvautų kelionėje ir ji juos sujaudintų tiek dvasiškai, tiek estetiškai.

Ar Čiurlioniui būtų sunku pasitraukti iš pirmo plano, galiu tik spėlioti. Manau, tarp jų vyravo didelė meilė ir pagarba pasirinktam keliui, palaikymas. Beje, tuo metu Čiurlionis nebuvo taip plačiai pripažintas menininkas, tad veikiausiai buvimas pirmame plane apskritai nebuvo esminė tema.

– Kuo, ruošiantis šiam vaidmeniui, labiausiai nustebino Čiurlionio asmenybė? Ar teko paneigti kokius nors susiformavusius mitus?

M. P.: Mane sudomino komandos priėjimas prie Čiurlionio asmenybės, ne tik prie jo kūrybos. Buvo pažvelgta ir į jo psichikos sveikatą, kaip tai veikė jo gyvenimą, kūrybą, santykius su Sofija. Galbūt tai padėjo pažvelgti į šį kūrėją jautresniu, žmogiškesniu žvilgsniu ir panagriniėti jo gyvenimišką asmenybės puses, kurios nebūtinai pozityviai jį veikė, darė įtaką jo gyvenimui ir likimui.

Man įstrigo Aušros frazė: „Už didelės šviesos kažkur turi būti ir tamsa.“ Šiais socialinių medijų laikais lengva pasiklysti paviršiniame informacijos sraute, kur įvairios žvaigždės ar visuomenės veikėjai pristatomi kaip idealai, trumpos žinutės socialiniuose tinkluose atveria tik mūsų *highlight'us* ir beveik niekur nematome sunkių aki-

mirių. Tos kitos, labiau pažeidžiamos, Čiurlionio asmenybės pusės atskleidimas spektaklyje leidžia demitologizuoti šį kūrėją, nuimti tobulybės skraistę ir parodyti jį artimesnį mums.

– Ansamblis „Lietuva“ dažniausiai siejamas su tautiniu šokiu, o šis spektaklis – šiuolaikinio šokio. Kaip šios dvi kryptys susijungė viename kūrinyje ir ką ansamblis davė spektakliui?

A. K.: Pirmiausia, ansamblis „Lietuva“ yra man artimas ideologiškai ir vertybiškai, tad sulyginčiau jį su namo pamatais, ant kurių viskas stovi. Spektaklyje ansamblis sukūrė emocinį krūvį ir suteikė erdvės atsiskleisti solistams. Svarbiausia – ansamblis patikėjo idėją ir leido jai materializuotis. Už tai aš jam be galo dėkinga.

– Kodėl ši istorija svarbi šiandienos žiūrovui? Ką ji pasako apie kūrėją, mūžą ir jų santykį dabar?

M. P.: Šis spektaklis kalba ne tik apie Čiurlionį, bet ir Lietuvos žmonėms atskleidžia mūsų šaliai ir jos kultūriniam palikimui svarbią asmenybę S. Kymantaitė-Čiurlionienę. Jos indėlis į Lietuvos mokslo, meno ir kultūros sklaidą yra svarbus, o laikmetis ir kontekstas, kuriame ši asmenybė gyveno, buvo nepalankus moters saviraiškai ir tai tik dar labiau pabrėžia jos drąsą, ryžtą, veiklumą ir universalumą.

A. K.: Istorija svarbi todėl, kad nepamirštume, jog už kiekvienos iškilios asmenybės yra žmonės, kurių dėka tai galėjo įvykti. Man buvo svarbu prikelti ypatingą Lietuvos moterį S. Kymantaitė-Čiurlionienę ir priminti, kad ne tik vyrai veikė mūsų valstybėje. Taip pat noriu, kad žiūrovai pamatytų ansamblių „Lietuva“ kitoje šviesoje – noriu parodyti universalumą ir neaprepiamą potencialą.

JAW Family nuotr.

Tomas Skinneris.

Tánios Blanco nuotr.

„Mammal Hands“.

„VILNIUS MAMA JAZZ“ SU VIRTUOZAIS PAŽVELGS Į MŪ

Artėjantis 25-asis tarptautinis festivalis „Vilnius Mama Jazz“ žada džiaz mėgėjams neįprastų patirčių, istorinių pažinčių ir netgi žvaigždynų įkvėptų muzikos projektų.

BERIBĖ ĮKVĖPIMO ERDVĖ

Gegužės 22 d. 18 val. pagrindinę festivalio programą Lietuvos nacionaliniame dramos teatre pradės duetas iš Jungtinės Karalystės „Vega Trails“ – kontrabosininkas ir kompozitorius Milo Fitzpatrickas ir saksofonininkas Jacques Wylie.

Projekto sielai M. Fitzpatrickui „Vega Trails“ yra erdvė, kur melodija – tik krypties nuojauta, ritmas – kvėpavimas. Vilniaus koncerte šią subtilią garsinę architektūrą kartu su M. Fitzpatricku plėtos multiinstrumentininkas J. Wylie, kurio saksofonas elektroniniais efektais kurs atmosferinius šešėlius laike ir erdvėje.

Pavadinimą „Vega Trails“ menininkai pasiskolino iš amerikiečių astronomo ir rašytojo Carlo Sagano 1985 m. romano „Kontaktas“. Šios knygos pagrindinė veikėja ieško nežemiškos gyvybės įrodymų ir geba atpažinti ženklus, kurių daugelis nepastebi. M. Fitzpatrickas ją primena, leisdamas klausytojams išgirsti signalus, kuriuos dažnas praleistų, muzika atverdamas beribę įkvėpimo erdvę tiems, kurie pasiryžta kantriai klausyti ir stebėti.

Duetas tarsi kelia sau iššūkį: kiek mažai reikia pasakyti, kad pasakytum pa-

Nilsas Petteris Molværeris.

Roberto Cifarelli nuotr.

kankamai. „Vega Trails“ muzikoje tyla – ne pauzės, ji veikia garsą, kaip garsas veikia tylą.

GITAROS KODŲ LAUŽYTOJA

Tą patį vakarą „Vilnius Mama Jazz“ publikos laukia išskirtinė galimybė susipažinti su pirmą kartą į Lietuvą atvykstančios legendinės JAV gitaristės ir kompozitorės Mary Halvorson kūryba ir naujausia jos grupe „Canis Major“, šį pavasarį rengiančia savo pirmąsias gastroles JAV ir Europoje.

Ši menininkė įtakingo džiaz žurnalo „DownBeat“ kritikų apklausose pastaruosius devynerius metus iš eilės renkama Metų gitariste. Išskirtinis Mary braižas ir novatoriškas požiūris į savo instrumentą pelnė jai daugybę apdovanojimų. Pasak „DownBeat“, ji nesileidžia būti apibrėžiama ir juo labiau – varžoma: nuolat laužo kūrybos stereotipus, todėl vis

sunkiau nusakyti jos muzikos poveikį žodžiais. Nors groja gitara, unikalus jos stilius reikalauja pamiršti viską, ką žinojome apie šį instrumentą.

Mary groja ypatingos konstrukcijos gitara, prijungta prie delay pedalo, ribiniu stiliumi, migruodama tarp praeities ir ateities, akustinio ir elektrinio garso.

Mary talentai subūrė aplink ją visą plejadą įdomiausių dabarties improvizuotojų. Ji įrašė duetų albumus su Billu Frisellu, Johnu Dieterichu ir pianiste Sylvie Courvoisier, dirbo su „Vilnius Mama Jazz“ scenoje jau koncertavusiais korifėjais Anthony Braxtonu, Billu Frisellu, Myra Melford ir su tais, kuriuos festivalis dar svajoja pristatyti savo programoje: Timu Berne, Tayloru Ho Bynumu, Trevoru Dunnu, Ingrid Laubrock, Jasonu Moranu, Tomu Rainey, Jessica Pavone, Tomeka Reid ir kt.

Muzikavimą su grupe „Canis Major“ gitaristė vadina ypatinga pradžia. „Seniai vadovavau nedidelei sudėčiai. Mėgaujosi sąveika, intensyvumu ir gelme, kuriuos ši grupė suteikia mano muzikai“, – teigia „Canis Major“ lyderė.

Grupė pavadinta Didžiojo šuns žvaigždyno vardu. Joje groja Dave'as Adewumi (trimitas), Henris Fraseris (bosas) ir Tomas Fujiwara (būgnai).

Ši menininkė žvelgia į ateitį ir būtent tai jai leidžia išlikti džiaz pasaulio viršūnėje. Sunku būtų įvardyti kitą praeities ar dabarties menininką, taip atsidavusį naujoms idėjoms kaip ji.

TARP DISCIPLINOS IR LAISVĖS

Gegužės 23 d. 18 val. „Vilnius Mama Jazz“ programą tęs džiaz novatoriai iš Jungtinės Karalystės – grupė „Mammal Hands“.

Jau beveik penkiolika metų kuriantis trio suformavo savitą garsų pasaulį, kuria-

me dera džiazas, etninė, šiuolaikinė klasikinė ir elektroninė muzika. Išleidusi penkis kritikų pripažintus albumus trijulė subūrė tarptautinę gerbėjų bendruomenę, kurią traukia grupės dinamiška, hipnotizuojanti energija.

„Mammal Hands“ kūryboje svarbus ne garsų skaičius, o jų tarpusavio santykiai. Jordano Smarto saksofono linijos primena ritmingą kvėpavimą, Nicko Smarto fortepijono pakartojimai kuria įspūdingo muzikinio statinio pamatą, o Robo Turnerio būgnai palaiko transo būseną keliantį judėjimą. Įdomus disciplinos ir laisvės derinys tapo vienu ryškiausių grupės broožų, pelniusių jai įvairių žanrų muzikos mėgėjų pripažinimą.

Šiomet pasirodęs naujausias grupės albumas „Circadia“, išleistas legendinės ACT kompanijos, kviečia patirti meditatyvią, ritmišką kelionę kaip būseną čia ir dabar. Svarbus ne tos kelionės tikslas ar rezultatas, bet hipnotizuojantis, mintis nuskaidrinantis procesas.

„Mammal Hands“ estetika itin artima „Vilnius Mama Jazz“ kontekstui. Šis festivalis seniai peržengė griežtas žanro ribas, tapo atvira šiuolaikinio džiaz apmąstymų erdve.

ŽVILGSNIS Į GYVENIMO KALEIDOSKOPĄ

Antrasis šeštadienį į festivalio sceną žengs vienas ryškiausių Londono džiaz veidų, 2015 m. čia koncertavusios grupės „Sons of Kemet“ vienas įkūrėjų, būgnininkas ir kompozitorius Tomas Skinneris.

Tai itin vertinamas elektroninės muzikos prodiuserių ir ritmikos meistrų menininkas, nuolat plečiantis savo netradicinių kūrybos paieškų lauką. Pastaraisiais metais Tomas tapo dar ir kylančia eksperimentinio roko žvaigžde, mat kartu su grupės „Radiohead“ nariais Thomu

Isos Grip nuotr.

„Ahmed“

PASAULINIAIS SLINGĄ ATEITĮ

Yorke'ų ir Jonny'ų Greenwoodų įkūrė artroko ir postpanko kolektyvą „The Smile“ ir išleido su juo didelio atgarsio sulaukusį debiutinį albumą „A Light for Attracting Attention“, kurį įrašant dalyvavo būrys britų džiazo pažibų.

Šių metų „Vilnius Mama Jazz“ festivalyje muzikas pristatys savo naujausią, pernai išleistą, albumą „Kaleidoscopic Visions“, kupiną prisiminimų apie brangius žmones, naujus ir senus herojus, apmąstantį nueitą kelią.

Pasirodymui Vilniuje T. Skinneris subūrė labai spalvingą komandą. Violončelininkė Francesca Ter-Berg yra daugybę apdovanojimų pelniusio styginių dueto „Fran & Flora“ narė, garsėjanti unikaliu muzikavimo stiliumi. Hipnotizuojanti novatorė saksofonininkė Chelsea Carmichael yra dirbusi su „Vilnius Mama Jazz“ publikai žinomais „SEED Ensemble“ ir tūbininku Theonu Crossu. Kontrabosininkas Tomas Herbertas yra bendradarbiavęs su įvairių žanrų garsenybėmis – nuo Adele's ir Davido Gilmouro iki Paulo Motiano ir Yoko Ono.

Saksofonininkas Robertas Stillmanas pastaraisiais metais intensyviai gastroliaavo ir įrašinėjo muziką su jau minėta grupe „The Smile“.

ERDVINIS GARSŲ PEIZAŽAS

Šeštadienio programą užbaigs norvegų trimitininkas, garsų dramaturgijos magas **Nilsas Petteris Molværis**. Vienas ryškiausių festivalio istorijoje svečių grįžta į jo sceną su programa „**Khmer**“, kuri laikoma kertiniu jo kūrybos akmeniu.

1997 m. pasirodęs šio menininko albumas „**Khmer**“ tapo lūžiu ne tik jo karjeroje, bet ir Europos džiazo kontekste: džiazas išdrįso nebežvelgti atgal, o elektronika – nebeapsimesti, kad improvizacija jai svetima. „**Khmer**“ sulydė galingus ritmus, pulsuojančius *grūvus*, hipnotizuojančius trimito solo, triphopo, dramenbeiso, technomuzikos energiją, šiaurietišką lyrizmą ir ambientinę miglą. Šis albumas ne tik atvėrė menininkui duris į tarptautinę sceną, bet ir įtvirtino jį kaip vieną svarbiausių Europos džiazo atnaujinimo figūrų.

Dabar N. P. Molværis ryžosi patikrinti „**Khmer**“ (ne)pavaldumą laikui. Pernai rugsėjį „Edition Records“ išleido naują „**Khmer**“ versiją, įrašytą 2023-ųjų koncerto metu. Ji puikiai išlaikė testą – sulaukė pagyrų nuo Londono iki Sidnėjaus. Tai tapo ne rekonstrukcija, o projekto tęsiniumi, prikaustančiu dėmesį dar gilesniais ritmais, aštresnėmis briaunomis ir didesniu dinaminium intensyvumu. N. P. Molværis čia vėl žavi kaip įgudęs garsų dramaturgijos meistras, kuriantis formas, valdantis įtampą, tylos pauzes ir ritminius sprogimus, leidžiantis muzikai augti erdvėje.

„**Khmer**“ nuo pat pasirodymo peržengė džiazo auditorijos ribas ir iki šiol išlieka aktualus klausytojams, kuriems žanrų ribos yra tik orientyras, bet ne taisyklės.

Erdvinį „**Khmer**“ garsų peizažą festivalyje N. P. Molværis kurs su išskirtine komanda, kurios nemaža dalis

yra koncertavusi „Vilnius Mama Jazz“ scenoje. Tai – gitaristas ir elektronikos meistras Eivindas Aarsetas, garso menininkas Janas Bangas, bosininkas Audunas Erlenas, būgnininkai Peras Lindvallas ir Rune Arnesenas, šviesų dailininkas Tordas Knudsenas.

SKRYDIS Į SATURNO ORBITĄ

Gegužės 24 d. į „Vilnius Mama Jazz“ sceną sugrįš ilgametis festivalio bičiulis pasaulinio garso būgnininkas ir perkusininkas, kompozitorius ir vizualiojo meno kūrėjas **Vladimiras Tarasovas** su naujos sudėties tarptautiniu oktetu.

Šį universalų menininką XX a. aštuntajame dešimtmetyje išgarsino trio su Vjačeslavu Ganelinu ir Vladimiru Čekasiniu. Prieš 35-erius metus perkusininkas įkūrė „Lithuanian Art Orchestra“ – nuolat kintantį kolektyvą, su kuriuo jis ne kartą pasirodė ir „Vilnius Mama Jazz“ scenoje. Šią gegužę maestro grįžta dar kartą nustebinti festivalio publiką.

Jis pristatys pasaulinę audiovizualinę premjerą-performansą „**Saturn Nocturne**“. Tai to paties pavadinimo jo 2020-ųjų instaliacijos sceninis tęsinys. Performansui autorius subūrė skirtingų patirčių, kartų ir disciplinų menininkus, kurie gravituos jo perkusinių vizijų lauke.

„**Saturn Nocturne**“ vokalu įgarsins ilgametė maestro kūrybos partnerė amerikietė Lauren Newton, plečianti balso galimybes be žodžių. Oktete taip pat gros drąsiais eksperimentais improvizacijos, džiazo ir naujosios muzikos sankirtoje garsėjantys austrų smuikininkai Angelika Hagen ir Andreasas Schreiberis, Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje kuriantis violončelininkas Antonas Lukoszevicius ir kontrabosininkas Gediminas Stepanavičius. Elektroninį grupės garsą plėtos garso menininkas ir kompozitorius Artūras Bumšteinas su fleitininku Kristupu Giku.

ATGIS VIZIONIERIAUS KŪRYBA

Greta aktualiausių dabarties džiazo balsų festivalis atiduos duoklę ir XX a. vizionieriui – amerikiečių kontrabosininkui, ūdo (arabiškos liutnės) meistrui, kompozitoriui, pedagogui ir filosofui Ahmedui Abdului Malikui (1927–1993), savo idėjomis atvėrusiam naujus džiazo horizontus. Sekmadienį jo kūrybą interpretuos tarptautinis kvartetas „**Ahmed**“, 2015-aisiais suburtas Europos muzikantų būtent jo palikimui gaivinti.

Puikiai grojęs hardboba A. A. Malikas buvo ir vienas pirmųjų pasaulio muzikos kūrėjų, papildžiusių džiazą nevakarietiškos muzikos elementais. Jis išradingai sulydė amerikietišką, arabų ir Šiaurės Afrikos įtakas į gyvybingas, vizionieriškas improvizacijas.

1958-aisiais pasirodęs debiutinis šio menininko albumas „**Jazz Sahara**“ pribloškė džiazo pasaulį neįprastais ausiai tembrais ir skambesiais, mikrotoninėmis slinktimis, egzotiškais solinėmis improvizacijomis. Revoliucingas leidinys atvėrė naujus kelius vėlesniems džiazo eksperimentams. Kiti kūrėjo albumai taip pat išsiskyrė novatoriškumu to meto džiaze, buvo plačiai aptarinėjami kritikų.

Karjeros pradžioje A. A. Malikas grojo kontrabosu su Artu Blakey, Randy Westonu, Thelonious Monku, o 6–7 dešimtmečiais įrašinėjo muziką su Johnny Griffinu, Johnu Coltrane'ų ir kt. Iškar to po A. A. Maliko mirties atgijo susidomėjimas jo ritminga, persmelkta Artimųjų Rytų ir Afrikos aromatų muzika, imta iš naujo leisti jo albumus.

Pasak kvarteto „**Ahmed**“ pianisto Pato Thomaso, A. A. Maliko muzika pakeitė jo gyvenimą. Pasiūlius saksofonininkui Seymourui Wrightui, jis su savo dviem bendražygiais: bosininku Joelu Gripu ir būgnininku Antoninu Gerbalu – palaikė „**Ahmed**“ kvarteto idėją ir ėmė gilintis į korifejo palikimą. Kvartetas jam suteikia naują kvėpavimą, kurdamas meistrišku muzikavimu veržlią garsų stichiją, gelmę ir energiją įkaitinančią klausytojus iki ekstazės.

UNIKALUS DŽIAZO BALSAS

Festivalį užbaigs „**Grammy**“ apdovanojimų laimėtoja, vokalinio džiazo žvaigždė amerikietė **Cécile McLorin Salvant**. Kritikai dažnai ją lygina su tokiais džiazo legendomis kaip Ella Fitzgerald, Billie Holiday ir Sarah Vaughan.

C. McLorin Salvant savo muzikoje jungia bliuzo, teatro, vodevilio, baroko repertuaro, liaudies tradicijų ir šiuolaikinio džiazo elementus, sukurdamą labai asmeniškų pasirodymus, kuriuose dera humoras, ironija, melancholija ir švelnumas. Kartu su originaliomis kompozicijomis C. McLorin Salvant dažnai atgaivina pamirštą repertuarą, originaliai perteikdamą dainomis netikėtus įvykių vingius, įkūnydamą ryškius personažus.

Dainininkė pirmą kartą sulaukė tarptautinio dėmesio 2010 m., laimėjusi prestižinį T. Monko džiazo konkursą, ir netrukus tapo viena žymiausių savo kartos vokalistė. Trys jos albumai pelnė „**Grammy**“ statulėles vokalinio džiazo kategorijoje. Be to, 2020 m. Cécile'ei buvo skirti ir prestižiniai „**MacArthur Fellowship**“ ir „**Doris Duke Artist**“ apdovanojimai.

Vilniuje C. McLorin Salvant pasirodys su ilgamečiais kūrybos bendražygiais: pianistu Sullivanu Fortneriu, kontrabosininku Yasushi Nakamura ir būgnų vunderkindu tituluojamu Kyle Poole'ū.

Organizatorių informacija

+

+

25-ojo tarptautinio festivalio „Vilnius Mama Jazz“ koncertai vyks gegužės 22–24 d.
Lietuvos nacionaliniame dramos teatre.
Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir Vilniaus miesto savivaldybė.
Bilietus platina kakava.lt.

+

+

Cécile McLorin Salvant.

Ebru Yildiz nuotr.

DEEP SHOQ
LIBRA
Lo-fi Clouds

Norime ar nenorime, tačiau Lietuvos šokių aikštelės vis dar valdo griežta muzika, kapojimas, šaltumas ir t. t., ir pan. Labai jau mums prie akių ta juoda spalva... Vis dėlto džiugu, kad pavasarėjant į manšias ausis pateko Donato Rinkevičiaus, arba Deep Shoq, darbas „Libra“, kuris nuteikė visai kitaip: šilčiau, jaukiau ir skaisčiau. Napatikėsite, bet netgi susimąsčiau, kad gal būtų laikas išeiti į lauką... „Libra“ yra vaiskus darbas, kupinas melodingo hausu lengvumo, *liquid bass'inių* gurkšnių ir tamsius rūsius spalvingais horizontais keičiančios atmosferos. Per gana ilgą laiką išgirdau pirmą, jei taip galima pasakyti, optimistišką lietuvišką elektroninės šokių muzikos albumą. Tiesa, jame nėra *trendų*, tačiau būtent tai, kad jų nėra, ir daro „Librą“ unikalią. Susidaro įspūdis, kad jis gyvuoja savo sferoje, kurioje yra šiek tiek *garage'o*, šiek tiek *ambiento* ir labai labai daug erdvės. Todėl šis albumas gali tapti puikiu garso takeliu vaikščioti atsigaušančio miesto gatvėmis, matant, kaip viskas ima žaliuoti, spindėti ir linksmėti (linksmėjimas tūlam lietuviui turėtų būti išrašomas kiekvienoje šalies poliklinikoje). Viena vertus, galbūt šis darbas ir nesukels didžiulio efekto šalies muzikiniame gyvenime (būtų gaila, nes vis dėlto Deep Shoq muzika šiuo metu tikrai skamba išskirtinai), tačiau jo užsispyrimas kilti ir visus kelti aukštyn, o ne smukdyti ir telktis į vidinius išgyvenimus, yra vertas pagarbos. Už tokį indėlį mes visi turėtume būti dėkingi ir perklausyti „Librą“ bent kartą. Patikėkite, nusišypsosite ne kartą.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Soundcloud“)

83[★] 100

ROE DEERS, MIKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS
DIDYSIS ČIURLYS
Good Skills

Jau praėjo metai nuo „Didžiojo Čiurlio“ premjeros tuometėje Lietuvos kultūros sostinėje Druskininkuose (šiomet tai Kėdainiai, bet jūs juk, be abejo, žinote), tačiau dabar šis darbas išleidžiamas pats savaime ir jis parodo, kad M. K. Čiurlionis yra nuostabus įkvėpėjas ateities kūriniams (ir bausis įkvėpimas spaudos konferencijoms prezidentūroje). Nepaisant, kad tiek „Miške“, tiek „Jūra“ pernai skambėjo daugybę kartų ir vienas šių kūrinių net tapo judėjimo himnu, tikras *Druskų* berniukas Liudas Lazauskas vis tiek rado būdų mūsų klasiką adaptuoti dabartinėms aktualijoms ir paversti jį šiuolaikišku garso takeliu. „Didysis Čiurlys“ pirmiausia yra šventė ir skolos atidavimas žymiausiajam Lietuvos kompozitoriui. Taigi užduotis minimum yra nesugadinti reikalų; mes turime atpažinti klasiką, jį papildyti, nesuniokoti, nes vis dėlto šventos karvės egzistuoja. Tai puikiai pavyko grupei „Happyendless“, tai neblogai pasisekė ir Roe Deers. Pirmiausia jis nepernelyg kišosi į kompozitoriaus kūrybą, dažniausiai pridėdamas šiek tiek ritmo, šiek tiek niuansų, šiek tiek dirbtinių garsų, bet nebandė išrasti dviračio. Tai leido sukurti, palyginti su kitais Roe Deers opusais, gana ramų ir tykų albumą, kuris labiau tinka atmosferai kurti, nei šokių aikštelėms drebinti (aišku, įtaką darė ir pats pasirodymas, kuriam šios interpretacijos buvo sukurtos). Tai sukaupias, nepernelyg daug svorio turintis darbas, kuriame atiduodama pagarba M. K. Čiurlioniui, pasimėgaujama jo didžiausiais pasiekimais ir tiesiog pasidžiaugiama, kad turėjome nuostabų kūrėją. Šilta ir jauku, o dar kai taip muzika čiurlena...

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Soundcloud“)

80[★] 100

MĖNESIO ALBUMAI

Gyčio Petrausko nuotr.

THELASTSUNDAY, JAUSMĖ NERIUS
Creative Industries

Gana defragmentuotoje ir apskritai kūrybiškai gerus laikus išgyvenančioje scenoje išgyventi nelabai lengva. Tave turi matyti, girdėti, tu vis turi stebinti, nes jau kvėpuoja už nugaros jaunesni, aršesni, irgi daug ką norintys įrodyti varžovai. Todėl džiugu, kad po įvairių paieškų kai kurie atlikėjai randa stiprybės bendradarbiauti, o tai duoda saldesnių vaisių nei kūryba po vieng. Rugilė Norbutaitė ir Elena Stonkutė-Jausmė nuėjo šiuo keliu ir su tuo jas sveikinu. „Neriuos“ vadinčiau vienu pirmųjų itin ryškių 2026-ųjų epizodų, kuriame radau sąsąją ne su gal jau šiek tiek nuvalkiotu praėjusio amžiaus dešimtuoju dešimtmečiu, tačiau su šio šimtmečio pirmojo dešimtmečio pabaiga ir kolektyvu „Silence Family“, kuris kaip meteoras įsiveržė į šalies elektroninės muzikos galaktiką (tiesa, taip pat greitai ir užgeso). Merginos sukūrė, kaip ir „tyleniai“ tuomet, skoningą, vientisą, ne agresyvią, tačiau ilgesingą elektroninę muziką, kuri panašesnė ne į alternatyvą, o į kaip tik stilingą miesto muziką, kuri gali rasti vietas tiek automobilyje, tiek *upper middle class* vakarėlyje, tiek ir daugiau išlaidų reikalaujantiame klube. Tenužpyksta merginos – jos nuėjo popmuzikos keliu, tačiau tas kelias yra ne tik gerais norais, bet ir gerais sprendimais grįstas. Kai Linas Strockis, žinomas kaip Few Nolder, nusprendė prisidėti prie šalies popmuzikos, ypač – Jessicos Shy, pakilimo, jo ir jo kolegų ankstesniais keliais žengusios dvi merginos užtikrina, kad ir šis jų paveldas nebus pamirštas. Skanu, tikrai skanu, ir iš kailio nertis tikrai nereikia.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“)

84[★] 100

SNIUKAS DUGNAS
Self-released

Turiu pripažinti, kad klausytis Sniuko kūrybos yra savotiškai *cute*. Dar labai jauna ir muzikinio pasaulio peripetijų nesugadinta Rusnė Radzevičiūtė vos po daugiau nei pusmečio išleidžia antrą darbą, šįkart – EP, ir akivaizdu, kad atlikėjai reikia kilti, nes šis jaukus skambesys jau pažįstamas, o potencialo sudėtingesniems sprendimams tikrai yra. „Dugnas“ yra akivaizdus žmogaus, pereinančio iš paauglio į jauną suaugusįjį (ar kaip čia reikia įvardyti), dienoraštis, kupinas tiek ir labai ryškių išgyvenimų, tiek ir stereotipinių vertinimų, per kuriuos mes visi pereiname. Tiesa, skirtumas, kad Rusnė visa tai dar apipavidalina muzika ir ją išleidžia į šviesą, todėl kaleidoskopiškai nusikelti į laiką, kai tau buvo 17–18 metų, visai smagu. Tačiau dabar norėtusi, kad kas nors Sniuką *paguide'intų*, parodytų, kaip galima augti, tiesiog priglauptų po sparnu, nes bent jau man atrodo, kad „Dugnas“ šiame etape jau turėtų būti lubos. Įmesti nauji instrumentai, sudėtingesnės aranžuotės, kontekstualiai platesni tekstai padės kūrėjai būti ne mirksinčia žvaigždute, o kūrėja, turinčia tam tikrą bagažą. O patikėkite, iš ko įkvėpimo semtis Sniukui, tikrai daug ieškoti nereikia; nuo „Abudu“ iki „jauti“, nuo „Kabloonak“ iki net ir pernai sužibusių Liucės ar Livijos Gemmos. Visi šie vardai gali padėti Rusnės talentui skleistis ir įrodyti, kad ne tik akustine gitara ji gyva. Tiesa, tai priklauso nuo jos ir galbūt šie jautnaviški pabrązdinimai tik ir liks svaigių paauglystės prisiminimu.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“, „YouTube“, „Soundcloud“)

71[★] 100

SKARDAS
AYUAHCALLI
Aplink Recordings

Štai jums vardas, kurio negirdėjau bene 20 metų. Lyg prisiminimas iš paauglystės ar patvirtinimas, kad laikas yra žiaurus, šis albumas gražina laiką, kai dar valdė CD'iai, buvo gyvas toks napsteris ar politiškai gyvas dar buvo Paksas. Ričardas Ivanuskas sugrįžo (tiesa, nežinau, ar teisinga taip sakyti, nes gal jis tiesiog nelindo į viešumą), sugrįžo ir jo pseudonimas Skardas, o mus pasiekė albumas, kurio pavadinimas nulauš jūsų liežuvį – „Ayuahcalli“. Ir į galvą ateina ta pati mintis – 20 metų, nes naujasis darbas nėra šių laikų muzikos tendencijų atspindys. Viena vertus, jis gali skambėti kaip savotiškai senoviškas ar senamadiškas: ambientinės kompozicijos, papuoštos *dub* ar *IDM strichais*, neskubi elektronika, kuriai nėra skirtumo, ar dabar 2026-ieji, ar 2003-ieji, ir jausmas, kad tai yra lyg atvirukas iš praeities. Antra vertus, tokio stiliaus kompozicijos niekada nebuvo pasiduodančios laikui, ambientas todėl ir yra ambientas, kad jo klausytum nuolat, kad jis tave panardintų į tokias muzikos gelmes, kurios šiandien gal net neegzistuoja. „Ayuahcalli“ tai tikrai turi ir jeigu nesate *trendsetteris* ar jų sekėjas, o tiesiog gilus klausytojas, albumas turi savyje pakankamai turinio, noro ir apimties virsti virta kolekcijos dalimi. Tiesa, kaip minėjau, įvertinkite savo pačių muzikinį išsilavinimą, nes šiandien, rytoj ir vakar „Ayuahcalli“ neegzistuoja. Tai laikui nepavaldus ramus tekėjimas, prisiminimas ir spėjimas kažko, ką randi, net nežinodamas, kad ieškai. O tai visada būna įdomiausia.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“, „YouTube“, „Soundcloud“)

73[★] 100

0°
kisielius kefyras

70[★] 100[★]
absentas spiritas

VILNIUS

mama

J A Z Z

2026 05 22-24

LIETUVOS NACIONALINIS
DRAMOS TEATRAS

kakava.lt

© Ebru Yildiz

Vega Trails
Mammal Hands

أحمد [Ahmed]

Tom Skinner

Nils Petter Molvær KHMER

Mary Halvorson: CANIS MAJOR

Vladimir Tarasov Octet:
SATURN NOCTURNE

Cécile McLorin Salvant

Festivalį finansuoja

Informaciniai rėmėjai

Rėmėjai

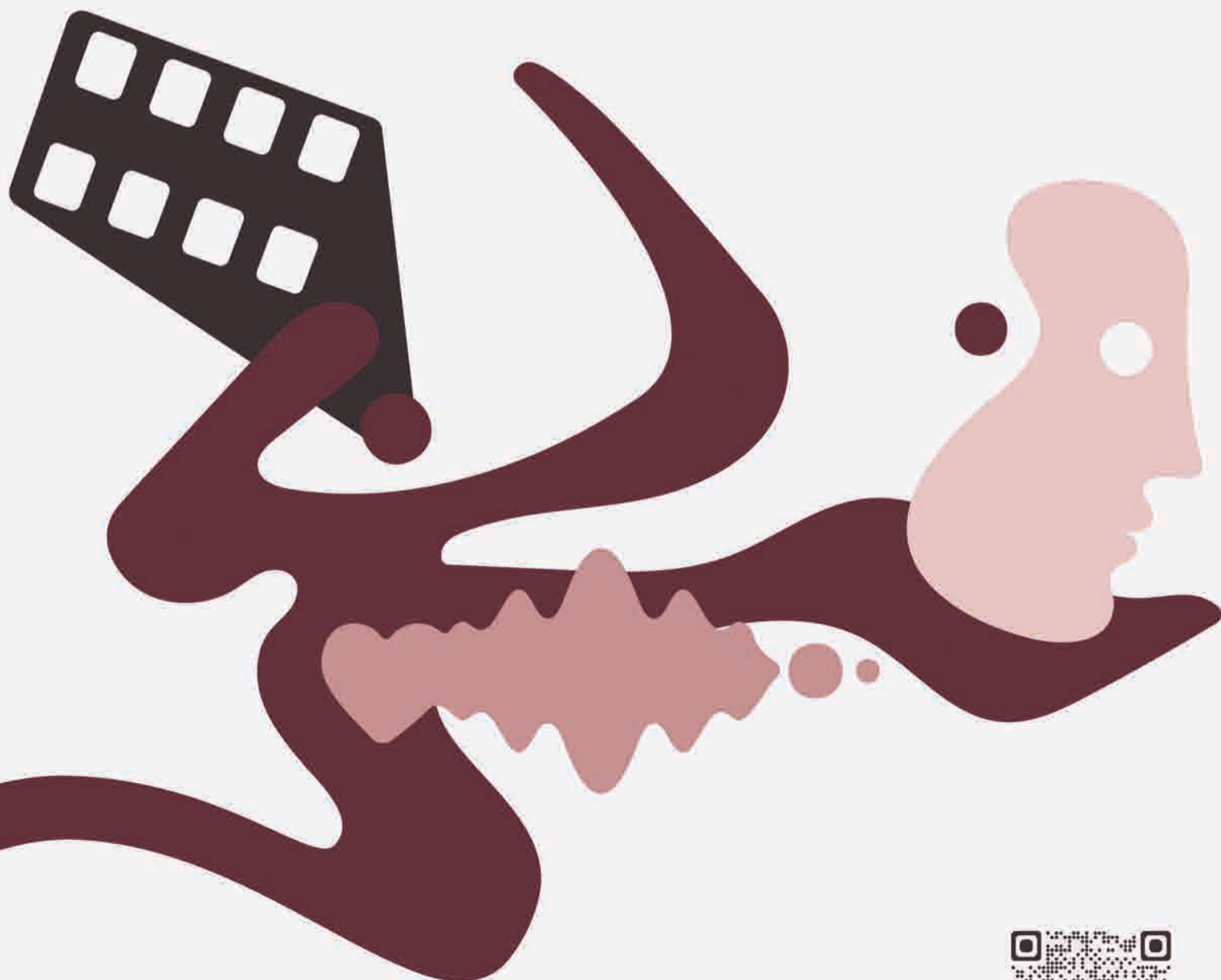
Festivalio
spaustuvė

LIETUVOS
MUZIKOS IR TEATRO
AKADEMIJA

STUDIJUOK LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOJE

Daugiau apie priėmimą ►

